OCTAUIJ FALCONERIJ DE NUMMO APAMENSI DEUCALIONEI...

Ottavio Falconieri, Pietro Cardinale Sforza Pallavicini

Digitized by Google

75
G

6
36-C
3

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
30 F
5

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

6-36-C-3

74 74
D D
69 50

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

OCTAVII FALCONERII
DE
NVMMO APAMENSI
DEVCALIONEI DILVVII
Typum exhibente
DISSERTATIO
AD
PETRVM SEGVINVM
S. Germani Antiſſiodorenſis
Pariſ. Decanum.

Bibl. Secr. Coll. Rom. S.I.
ex leg.° Card. Pallav.

ROMAE,
APVD FABIVM DE FALCO
M. DC. LXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

DISSERTATIO DE NVMMO APAMENSI.

EXPECTATE VENIS, *Doctiſſime SEGVINE* (te enim veterum Nummorũ, vt ita dicam, ſermonis conſultiſſimum verbis alloquar ex ipſo rei Nummariæ penu * te promente deſumptis) expectate, inquam omnibus, quotquot in Vrbe Aeterna ſtudio Antiquitatis tenemur; mihi verò etiam exoptate, cui ad deſiderium fruendi erudi-

* *In Ep. ad Trichetium, ex Nummo Carauſij.*

Digitized by Google

tione tua, atq; doctrina, accedit quoq; recordatio ſingularis tuæ erga me humanitatis; cùm ante nouennium fermè Lutetiam peregrinandi cupiditate ductus, à te in celebri illo Muſęo tuo comiter exceptus, ſelectiſſimorum Nummorum conſpectu dignatus, donatus etiam eleganti illa tua de Nummo Britannico Epiſtola, quam paulò ante edideras; mirificè verò erga te, virtutemq; tuam affectus in Vrbem me recepi. Vbi quàm altè mihi ſemper animo hæſerit memoria tuorum in me meritorum, neminem alium teſtem appellabo, quàm chariſſimum tibi caput, quêmque ego ob morum ſuauitatem, atque inſignem rerum antiquarum ſcientiam plurimùm

Digitized by Google

rimùm colo, atq; obſeruo Franciſcum Gottifredum: à quo diſcere etiam poteris, me cùm inſperatum ab eo de proximo tuo Romam aduentu nuncium accepiſſem, præ gaudio propemodùm exiluiſſe. Opportunè verò accidit, vt quo ferè tempore hæc ad nos de te allata ſunt, inuiſenti mihi, quod non raró facere ſoleo Gottifredum ipſum, obtulerit ille typum pridie à te acceptum Nummi Seuero ab Apamenſibus cuſi, in cuius auerſa parte eadem cernebantur, quæ in Nummo hoc Philippi, de cujus explicatione ſum acturus. Quo de Nummo quòd tu tanquam Antiquarijs veſtris ignoto hominem tuo, omniumque judicio Nummorum peritiſſimum

Digitized by Google

conſulere videbaris ; in mentem ſtatim venit, occaſionem optatiſſimam offerri mihi, obſeruantiam erga te meam tibi Romam aduenienti publico aliquo monimento declarandi: ſi meam de præclariſſimo Philippi Numiſmate coniecturam tuis auſpicijs vulgarem, quam anno ſuperiore familiari Epiſtola ad Gottifredum leuiter attigeram ; cujus quidem ille exemplum ad te ſtatim miſit, me licèt nonnihil repugnante, quòd cenſuram tuam, ac tui ſimilium, quos acerrimi judicij Viros Lutetiæ quamplures eſſe ſcio, in re, quæ non ita probabilis videretur, ac ſuis etiã præſidijs, quod in tumultuaria ſcriptione fieri non potuerat, deſtituta haud immeritò refor-

mi-

Digitized by Google

midarem. Quod igitur antiqui moris erat, vt Cæſaribus Vrbem, aut Prouinciam aliquam adeuntibus Nummi de eorum aduentu cuderentur, tanquam publicæ gratulationis indices, faciam nunc ipſe iure priuato; téque inter Antiquarios noſtræ ætatis nemini ſecundum, tertiò jam ad Vrbem venientem, editione inſignis huius Nummi gratulabundus excipiam. Erit quoq; hoc munuſculum, leuidenſe licet, & craſſo etiam filo Xeniorum loco, quibus te Romæ hoſpitem de more proſequar: quæ ſi minùs raritate, aut pretio; eò ſaltem tibi placitura non vanus fortaſſe augur ſum, quòd & ad ingenium tuum facta, & nouitate ipſa nonnihil oblectamen-

Digitized by Google

ti id genus, quo maximè delectaris, allatura ſint. Accipe ergo V. Cl. quem tibi amoris, obſequijq; erga te mei monumentum lubens do, ac dedico Apamenſem hunc Nummum inſignem ſanè, ac nulli, meo quidem judicio, raritate, aut eruditæ Antiquitatis commendatione poſthabendum.

Is, vt vides, Philippi patris, ſeu mauis Senioris caput præſefert, laureatum de more, atque

in-

inſcr. conſueta, niſi quod Marci prænomen omiſſum errore haud in Nummis infrequenti, ΑΥΤ. Κ. ΙΟΥΛ. ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΥΓ. *Imp. Cæſ. Iul. Philippus Aug.* In auerſa verò nauigij genus quodpiã cernitur, (quo enim alio nomine id rei appellem ignoro) tetragoni atque aquis innatantis, in quo ſimulacra duo pectore tenus extant, virile vnum, alterum muliebre, cui velum, ſeu quod Feſto fortaſſe *Rica*, è capite dependet. Ex ea autem, quam, ſi placet, deinceps Arcam nominabimus, prominent duo veluti tigilli erecti, quibus tranſuerſus alter innititur. Huic Columba inſidet, alteri ſimilis, quæ ramuſculum vnguibus tenens, aliſq; expanſis non longè ab Arca vo-

Digitized by Google

lantis ſpeciem præbet. Ante Arcam duæ itidem figuræ, quarum virilis muliebrem pone ſequitur. Vtraq; verò eiuſdem planè vultus, atque illæ, quæ in Arca ſunt, ut mecum Viri harum rerum periti ſentiunt. Ornamenta capitis in muliebri eadem. Verum in hoc differunt duæ iſtæ, quæ Arcam præeunt, quod vtraque dextrum lacertum in cubitum erectum habet, quod in ijs quæ in Arca ſunt, nequaquam apparet. Inſcriptionem ita lego, ΕΠ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Β. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. *Sub M. Aur. Alexandro iterùm Pontif. Apamenſium*. In fronte vero Arcæ hæ tres literæ non obſcurè apparent Ν Ω Ε. Huius ſanè typi tres mihi nummos, eoſq;

æreos

æreos maximos (*Medaglioni* vulgò) vidiſſe contigit. Vnum ſcilicet, eumque omnium integerrimum, cuius hìc ectypum exhibuimus ex celeberrimo Muſæo Magni Etruriæ Ducis, cuiuſque mihi viſendi copiam fecit pro ſua ſingulari humanitate LEOPOLDVS Etruriæ Princeps, quem literis, boniſque artibus alendis, fouendiſque natum, non modo Italia; ſed Gallia etiam veſtra, ac quicquid eſt in Europa uniuerſa hominum literatorum admiratur, & prædicat. Alterum poſſidet PETRVS OTTOBONVS Cardinalis, egregijs animi dotibus, inſignique doctrina, atque vſu rerum præclariſſimus; cui è veterum Nummorũ aſpectu grauiſſimis

à la-

Leopoldus Mediceus

Card.lis Ottobonus

Digitized by Google

à laboribus ſolatium quærere non tàm oblectamento eſt, quàm decori ijs, qui hac eruditionis parte delectãtur Ampliſſimi Ordinis ornamentum ingens ſibi laudis ſocium habere. Tertium penes ſe habet AVGVSTINVS CHISIVS Farneſij Princeps, ALEXANDRI VII. PONT. MAX. fratris filius, in cuius Muſæo alia etiam eiuſdẽ raritatis, ac pretij Numiſmata extant. Ita fato quodam accidiſſe videtur, vt quotquot, quantùm ego ſcio, illuſtris huius Antiquitatis monumenti, vt ita dicã, exempla lucem viderunt, ijs in ampliſſimum locum perueniſſe ſorte obtigerit. Cœterùm egregiam huic Philippi Nummo lucem præbet, ac viciſſim mutuatur

tur

Digitized by Google

tur, Seueri quem diximus, cujus typus à te ad Gottifredum miſſus: in quo ego quoque me tibi non leuiter obligatum ſentio, quòd coniecturæ meæ aſſerendæ tantum præſidij attuleris. Et verò non committam, vt ejus aſpectum eruditorum oculis inuidendo auarus nimiùm, atque etiam iniquus videar in ijs abſcondendis, quorum ipſe nonniſi beneficio tuo particeps factus ſum. Illum ergo ex tuo ectypo deſcriptum hìc profero, quem cum noſtro Philippi conferre, haud erit ſtudioſis, opinor, injucundum.

Eius

Digitized by Google

Eius anterior pars, vt videre eſt, Seueri caput laureatum habet cum inſcriptione vulgari, ΑΥΤ. Κ. Λ. CΕΠΤ. CΕΟΥΗΡΟC ΠΕΡΤΙ. *Imp. Cæſ. L. Sept. Seuerus Pertinax*. Auerſa eadem, quę in Philippi Nummo, ſi pauca excipias, quorum diuerſitas neſcio cælatori ne, an ei, qui Nummum excudit tribuenda ſit. Vereor enim, ne is ad diuerſam, qua imbutus eſt circa explicationem hujus Nummi opi-

pi-

pinionem, cœlum accomodauerit. Ac primùm vehementer ſuſpicor Arcæ quidem ſchema non aliud eſſe hìc, quàm in noſtro; ſed præjudicio ſcalptoris factum eſſe, vt quæ re vera in vtroque erecta Arca fingitur, cujus vertex ſit pars ea; cui Columba inſidet; in hoc ita repræſentetur, ac ſi quicquid ſpatij intercedit à loco, vbi poſita eſt Columba, ad eum, in quo figuræ deſinunt, Arcæ ipſius longitudinem metiatur: quod verum minimè eſſe ex noſtro manifeſtò patet. Qualis enim eſſet Arcæ hujus forma, quæ quinque ſanè lateribus conſtaret, verùm haud æqualibus; anterioribus verò ita in obtuſum angulum coëuntibus, vt quaſi in cuneum deſinant?

Digitized by Google

nant ? Quòd autem ille vnicum tantum in fronte latus expreſſerit, illudque ad normam directum inde fortaſſe fieri potuit, quòd nummo in hac parte vetuſtate attrito angulum ex concurſu duorum laterum, qui in noſtro perſpicuus ſatis eſt, minimè deprehenderit. Eò etiam refero quòd volucris, quæ ramum vnguibus tenet, ad Aquilæ ſpeciem, aut alicujus ex Accipitrum genere efficta ſit: ex tribus enim alijs Philippi illam non aliam eſſe, quàm Columbam procul dubio conſtat. Variat quoque hìc nonnihil ſchema figurarum, quæ ſunt in Arca. Harum namque quæ dextrum latus obtinet, brachijs ſeminudis, atque ad pectus adductis

Digitized by Google

ctis apparet; altera leuum itidem brachium ſeminudum oſtendit, neque ei velum è capite dependet, vt in noſtro. Sed de his ij viderint, quibus Nummi ipſius Archetypum oculis vſurpare contigit. Inſignis verò, atque eruditorum obſeruatione digna inſcriptio: ΕΠΙ ΑΓΩΝΟΘΕΤΟΥ ΑΡΤΕ. ΜΑΓΝΗΤΩΝ ΑΠΑΜΕΩΝ. *Sub Agonotheta Artemidoro Magnetum Apamenſium.* Agonothetæ quippe hìc nomen inſcriptum eſſe videtur, tanquam eius, à quo in Apamenſium faſtis diſtingueretur is annus, quo Nummus iſte cuſus eſt. Cuius verò generis ſit, quiduè denotet hoc loco Agonothetæ Magiſtratus haud eſt propoſiti noſtri inueſtigare; déque re

iſta

Digitized by Google

iſta opportuniùs egimus in Notis ad Inſcriptiones Athleticas, quas vulgabimus aliquando.

Iam verò, vt ad Nummum noſtrum reuertamur, quò clariùs pateat, ad quam potiſſimùm ex diuerſis Vrbibus, quæ Apameæ, ſeu Apamiæ nomen tulerunt, referendus ille ſit; ante omnia neceſſariũ arbitror de earum numero, atq; origine paulò curioſiùs inquirere. Sex itaque numero hujus nominis Vrbes agnoſcunt Ortelius, atque ejus authoritatem ſecutus, ni fallor, Triſtanus. Ego verò nonniſi quinque eas fuiſſe libentiùs crediderim, quot itidem à Stephano diuerſis in regionibus numerantur. Primo loco ſit, quæ omnium celeberrima fuiſſe videtur

In Gordiano n. 19.

Sex vel quinque Apamea

tur

tur Apamea Syriæ, olim Pella Macedonibus dicta, de cuius origine, ſitu, atque agri fertilitate multa apud Strabonem. Secundum obtineat Apamea Phrygiæ Cibotus dicta, inter Aſiaticas Vrbes poſt Epheſum dignitate proxima, ad confluentes fluuiorum Marſyæ, & Mæandri poſita; ad quam pertinet inſignis ille Gordiani Nummus apud Triſtanum, aliuſq; rariſſimus Tiberij ex Theſauro CHRISTINAE Reginæ cum Inſcriptione, ΑΠΑΜΕΙΑC ΠΡΟC ΜΑΙΑΝΔΡΟΝ. Atque hæ quidem duæ notiſſimæ apud Scriptores; præter quas vnam in Bithynia, alteram in Media habet Strabo, quæ illi, vt opinor, eadem cum ea, quæ in Parthia *apud Ragas*. Ac quantùm ſanè

Lib. 12.

Tom. 2.

Digitized by Google

ad tres priores attinet Straboni omnino conſentit Stephanus. Diuerſæ vero ſunt illi, ἡ ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ τῷ Τίγρητι περιεχομένη, *quæ in Meſene, Tigride circunfunditur*, quæque ab eodem in Perſide ponitur, Ἐδέσης πρὸς ἄρκτους. Aliæ quoque Plinio, atque alijs vrbes Apameæ nomine, quæ ab ijs, quas adhuc nominauimus diuerſæ videri poſſint. Nō ideo tamen earum numerus temerè augendus;exiſtimandumque potius, Scriptores, vt alias ſæpe populorum, atque regionum, hic Vrbiū harum nomina confudiſſe. Ac ne longius à re noſtra diſcedamus Stephanus idem, ſeu potius eius Epitomator Hermolaus illam ipſam Meſenes regionem, in qua Apameam collocat, quamuis rectè

diui-

diuiſum alueo Tigrim complecti vult: ἐν ᾗ σχίζεται ὁ Τίγρις ποταμὸς, alibi pro Meſopotamia accipit; quòd ea ſit, ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν Εὐφράτου, καὶ Τίγριδος μεσαζομένη, *à duobus fluuijs Euphrate, ac Tigri intercepta*; vt iam obſeruauit Salmaſius. Quo veriſimilius fit Apameã; quæ ἐν τῇ Μεσηνῶν γῇ Stephano dicitur eandem eſſe cum illa, quæ alijs in Meſopotamia ponitur. Neque verò diſſimulabo Plinium præter iſtam in Meſene Apameã, de qua Lib. 6. cap. 27. aliam quoque ad Euphratem *in Zeugmate* dictam agnoſcere. Sed & ipſe falli ob regionum vicinitatem potuit; aut hæc eadem fortaſſe eſſe cum ea, quam Strabo in Media ponit; vt & illa, quam Plinius Mediæ op-

In Exercit. Plin. pag.698.

Lib. 5. cap.24.

pidum facit Raphane cognominata eadem videtur fuiſſe, quæ Straboni in Parthia eſt, vt Ortelio etiam placuit; atque ex eo probabilius redditur, quod Strabo Parthiam olim haud ita amplam fuiſſe prouinciam narrat: ſua verò ætate amplificatam additis Camiſena, & Chorena regionibus, & quicquid eſt vſq; ad Portas Caſpias, & Aragos, ſeu *Ragas*, ac Tapyros, quæ olim Mediæ fuerant: cuius quidem rei ignoratione veriſimillimum eſt erroris occaſionem præbitam ijs, qui poſt Strabonem ſcripſerunt, eandem Vrbem pro duabus vſurpandi, quas crederent in diuerſis regionibus poſitas. Quin & Strabo ipſe attento minus lectori Apameam vnam in Parthia, alte-

Lib. 11.

ram

ram in Media poſuiſſe videri poterit; cùm tamen vnam eandemque fuiſſe, quæ *apud Ragas* vix dubitari poſſit, vt locum vtrunque ex Lib. 11. conferenti patebit. Quòd ſi quiſpiam Apameas à Scriptoribus aliquando confuſas minime largiatur; ego contra non ſex tantum Apameas; ſed vel ſeptem, aut octo, ex diuerſis Authorum locis euincam. Nam præter celebrem illā Phrygiæ, aliam quoque cognomento Ciboton, ex Ptolemæo, & Græca Epiſcopatuum Notitia in Piſidia oſtendam, quæ tamen in ea Prouincia nulla fuit, ſolaque Ptolemæo impoſuit regionum vicinitas. Phrygia enim, quæ Straboni παρώρειος, ſeu *pedemontana*, Piſidiæ erat contermina. Ac,

Lib. 5. cap. 2. Poſt Geograph. Sac. Caroli à S. Paulo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

quod probabile minus ſit, duas in ſola Prouincia Bithynia Apameas aſſeram, vnam à Pruſia conditam, quam Strabo, Ptolemæus, Zoſimus, & alij norunt; alteram, quam Nicomedem Epiphanem condidiſſe author eſt Stephanus, atque ex eo Euſta-
Pag.118. thius in Schol. ad Dionyſium Periēgetem: quod tamen me nemini perſuaſurum probè ſcio. Illa quoque ad aſtruendum Apamearum numerum non leuis coniectura, quam mihi ſuppedi-
Pag.124. tat inſignis Appiani locus in Syriacis, vbi hæc de Vrbibus à Seleuco Nicatore conditis: Πόλεις δὲ ὤκισεν ἐπὶ τὸ μῆκος τῆς ἀρχῆς ὅλης ἐκκαίδεκα μὲν Ἀντιοχείας, ἐπὶ τῷ πατρί, καὶ πέντ' ἐπὶ τῇ μητρί, Λαοδικείας, ἐννέα δ' ἐπωνύμους ἑαυτοῦ. τέσ-

σαρας

σαρας δ' ἐπὶ ταῖς γυναιξί, τρεῖς Ἀπαμείας, καὶ Στρατονίκειαν μίαν. *Vrbes autem condidit per longitudinem imperij ſui, ſedecim quidem Antiochias à patre denominatas, quinque à matre Laodiceas: nouem ſibi cognomines Seleucias, quatuor ab vxoribus, tres Apameas, vnam Stratoniceam.* Nam ſi tribus his Apameis, quas Seleucum ab vxore denominaſſe Appianus memorat vnam in Phrygia addas ab Antiocho eius filio extructam, alteram in Bithynia à Pruſia; quinque iam habebis, quot re vera extitiſſe arbitror huius nominis vrbes, quarum ſane quatuor ab Apame Seleuci vxore Antiochi Soteris matre appellatæ; vna ab altera itidem Apame Pruſiæ vxore, cui fortaſſe id nominis fuit,

quòd ad Apamẽ illã Seleuci, genus ſuum aliquo modo referret; nam propagatum Apamæ nomen in Apame Antiochi ſorore, quę Magæ in matrimonium collocata eſt obſeruo ex Pauſania.

In Attic.

Proximũ eſt iam, vt quoniam de Apamearum numero egimus: de earundem appellatione, atque etymo nonnihil dicamus. Mirificè enim hìc quoque variaſſe video, tum veteres Scriptores, tum etiam nonnullos ex recentioribus; vt infra oſtendam. Apamearum porrò originationem ex Hebraica lingua deduxit Salmaſius, cui etiam adſtipulari video Virum noſtra ætate eruditione celebrem. In ea enim id vocabulum *vrbem cinctam*, *vel circundatam* ſonare narrat; idque ad illud referen-

In Exerc. Plin. pag 826.

feren-

ferendum, quod *omnes vrbes, quæ Apameæ vocatæ ſunt inter amnes ſitæ fuerint*: quemadmodum, & Gades inſulam, & Gaddir Hiſpaniæ Vrbem inter duo Bętis oſtia, & mare vndique aquis circundatam à Phœnicio vocabulo deriuaſſe, quod *ſepẽ, & περίφραγμα, & locum circunſeptum ſignificat*. Sed vereor ne ille hoc loco, vt alias ſæpe, noua potius, quàm probabilia dicere voluiſſe videatur. Quicquid enim ſit de origine ipſa, an ſcilicet ſatis hìc quadret, quando ea manifeſto tot Authorum conſenſu ad Apamem refertur; vix credo omnes vrbes, quæ Apameæ nomẽ tulerunt inter amnes ſitas fuiſſe: quod neque ex veteribus Geographis colligitur, & ipſe ſaltem probare debuiſset. Ne-

que

que enim Apameam Bithyniæ, aut illam, quæ in Parthia erat interamnas fuiſſe prodũt Scriptores: dèque earum etymo alioquin adeo inter eos conuenit, vt aliam eius originem inueſtigare, lucem planè ſit in meridie quærere. Conſtat igitur Apameas omnes ab Apamis duabus illuſtribus, ac regiis fœminis vocitatas: ac ſi res ſubtiliùs examinanda ſit, ab antiquiore illa vxore Seleuci, à qua alteri nomen deriuatum veriſimile eſt. Verùm & circa Apamem ipſam variè erraſse Authores comperio. Liuius illam Seleuci ſororem facit. *Migratum inde* (inquit ille) *veteribus Celænis, nouæque Vrbi nomen inditum ab Apame ſorore Regis Seleuci.* Vbi Salmaſius, libertate ſane plus quã

Lib. 38.

De-

Digitized by Google

Decembri legit vxore, *cùm editiones male habeant ab Apama ſorore Seleuci*. Quod audacter ſanè factũ MSS. codicibus reclamantibus; meo vero iudicio etiam friuolè. Sicuti enim in magnorum Authorum erroribus notandis diligentię laudem affectare φιλοψόγου eſt, eiuſque, in quo reuerentiam Antiquitatis deſideres; ita in omnibus eorum apicibus tuendis anxiè laborare, aquam plane cribro haurire eſt. Nam, vt Quintiliani verbis vtar, & labuntur aliquando, & oneri cedunt: nec ſemper intendunt animum, & nonnũquã fatigãtur. Familiaria verò illis huiuſmodi μνημονικὰ ἁμαρτήματα qualia nõ modò Galenũ, Maximum Tyrium, atque alios; ſed diſertiſsimum etiam Romuli ne-

Inſtit. Orat. Lib. 10. c. 1.

li ne-

li nepotum admiſiſse aduertit H. Stephanus, ac Critici paſsim. In Liuio autem fatalis quodammodo videri poſsit huiuſmodi in cognationis appellationibus incogitantia: cuius quidem illuſtre exemplum à nemine adhuc, quod ſciam, obſeruatum ſuggeſſit mihi Vir longè doctiſsimus, atque eruditiſsimus Alexander Pollinus. Qui enim apud Liuium Lib. 27. ait Maſsiua, ſe orbum à patre relictum eſſe, cum *auunculo* Maſaniſsa in Hiſpaniam traiecíſſe; *fratris filius* à Maſaniſſa ipſo appellatur apud eundē Lib. 28. vbi hæc de Maſaniſſa. *Prope attonitus ipſo congreſſu Numida gratias de fratris filio remiſſo* (Maſsiua) *agit*. Opportunè magis, atque ingenuè Glareanus ad eum

In Notis ad Aeſchilum.

lo-

locum (miror autem inter tot viros doctos, qui in Liuio emendando, aut illuſtrando operam collocarunt illum vnum hic vidiſſe) Romanæ Hiſtoriæ Principem, quãtùm licet, excuſat; quaſi is circa huiuſmodi barbarorum nomina haud multùm fuerit ſollicitus. Neque eſt cur quiſpiam Liuium tuendi nimis anxius ipſum cum Authoribus cæteris conciliare laboret, quòd nempe Apame eadem Seleuci ſoror, atque vxor eſſe potuerit ſolenni Ptolemæorum, atque aliorum etiam Aſiaticorum Regum more; veniendum enim illi in controuerſiam erit cũ Strabone, qui *Lib. 12.* Apamem Seleuci vxorem Artabazi filiam fuiſſe prodit. Apamem quoque Liuij veſtigia ſecutus

cutus Seleuci non vxorem, ſed *In Gordiano n. 19.* ſororē fecit Triſtanus. Sed quod mirari ſatis nequeo, Strabonem Lib. 12. tanquam Liuio conteſtem in ſētentiam ſuam citat; qui tamen diſertè ibidem Apamem, Seleuci vxorem nominat. Strabonis verba ipſa, ne Triſtanum indicta cauſa damnaſſe videar, vltrò huc afferam. Sic igitur ille loco ſupradicto: ἐντεῦθεν δ' ἀναστήσας τοὺς ἀνθρώπους ὁ Σωτὴρ Ἀντίοχος εἰς τὴν νῦν Ἀπάμειαν τῆς μητρὸς ἐπώνυμον τὴν πόλιν ἀπέδειξεν Ἀπάμας, ἣ θυγάτηρ μὲν ἦν Ἀρταβάζου, δεδομένη δ' ἐτύγχανε πρὸς γάμον Σελεύκῳ τῷ Νικάτορι. *Atque hinc* (è veteribus nempe Celænis, loquitur enim de Apamea Phrygiæ) *ciues tranſtulit Antiochus Soter in eam, quæ nunc dicitur Apa-*

meam;

Digitized by Google

meam; cui à Matre Apama ipſe nomen fecit, filia Artabazi, quæ nuptũ data fuerat Seleuco Nicatori. Quod verò Pliniũ ſibi eadem de re teſtem aduocat cap. 29. Lib. 5. perperam etiam facit. Nam neque apud Plinium loco citato verbum vllum de Apame; neque alibi illum Apamem, Seleuci ſororem dixiſſe puto. Quomodo enim ſibi conſtaret qui hæc Lib. 6. cap. 27. *Item Apamiæ, cui nomen Antiochus matris ſuæ impoſuit Tigris circunfunditur?* Vbi notandum, Apameam ab Antiocho conditam illam dici à Plinio, quæ in Meſene, quod & Solinus credidit, ſi id verum eſt, quod ſupra attigimus, Apameam apud Tigrim non aliam re vera eſſe, quàm quę alijs Authoribus in Meſopotamia po-

nitur.

nitur. Sed vterque fallitur ſi verus eſt Strabo, cuius authoritatem ego ſequi malim. Ea enim eſt Apamea Phrygiæ, vt vidimus: niſi fortè plures Antiochus Apameas, matris nomine denominatas condidit; qua tamen de re nihil, quod ſciam, apud Scriptores. Diuerſo tramite à vero ab errauit Stephanus, cui, Ἀπάμεια Συρίας πόλις ἀπὸ Ἀπάμης τῆς Σελεύκου μητρός. *Apamea Vrbs Syriæ ab Apame Seleuci matre*: quod quã verum ſit ex Appiano, & Strabone ſupra citatis ſanè patet. Atque hinc obiter animaduertere licet, quàm cautè huiuſmodi Authores legendi ſint, qui magno literarum detrimento, non ipſi αὐτοπρόσωποι, nobiſcum loquuntur; ſed ineruditis poſterioris æui

Gram-

Grāmmaticis laruā commodant, qui illos non modò in Epitomē redigendo decurtarunt; ſed infi-cetis etiam ſuis gloſsematis cor-ruperunt: quod cum Stephano, tum Suidæ, atque alijs accidiſſe notarunt viri docti. Cæterùm inter tot diuerſas Apameæ no-mine Vrbes appellatas vna Ro-manorum colonia fuit, Plinio, ac Strabone Authoribus, Bithy-nienſis Apamea, vt ex Vlpiano etiam oſtendit Panuinius. Cu-ius quoniam hìc mentio incidit haud ſanè ſilentio præteribimus, quantùm circa eius appellatio-nem pugnare inter ſe videantur Strabo, ac Plinius. Strabonis ver-ba ſunt: ἀναλαβὼν δ᾽ ἐκεῖνος ἐκ τῶν ἐρειπίων αὐτὰς, ἐπωνόμασεν ἀφ᾽ ἑαυτοῦ μὲν Προυσιάδα πόλιν τὴν

Lib. 5. cap. 32.

Lib. 12.

Lib. 3. de Rep. Rō.

Lib. 12.

Κί⊙, τὴν δὲ Μυρλέαν Ἀπάμειαν ἀπὸ τῆς γυναικός. *Is* (Pruſias ſcilicet) *has vrbes à ruderibus excitatas Cium, Pruſiadem à ſe, Myrleam ab vxore, Apameam denominauit.* Apamea igitur Strabonis ætate, quæ olim Myrlea, vt alibi diſertiùs etiam ille eodem libro. Contra Plinius loco paulò ante citato. *Deinde flumen Gebes, & intus Helgas oppidum, quæ Germanicopolis, alio nomine Booſcete, ſicut Apamia, quæ nunc Myrlea Colophoniorum.* Anne verò eandem Bithyniæ Vrbem, quæ Strabonis tempore Apamea dicta eſt, Plinij ſeculo ſuum illud antiquum nomen repetijſſe credibile eſt? Augeri ſuſpicio poſſit, quòd Cium quoque vrbẽ, quam Pruſiadem à Pruſia vocatam ex Strabone

bone audiuimus, veteri item nomine appellat Plinius eodem capite; vbi deſcriptionem Bithyniæ proſequitur. *Poſtea ſinus, in quo flumen Aſcanium, oppidum Bryllion, amnes Hylas, & Cios cum oppido eiuſdem nominis.* Sed quomodo rurſus quæ Plinio Myrlea, poſterioribus temporibus Apamea appellari potuit à Zoſimo, Stephano, Euſtathio, in Notitia Græca Epiſcopatuum, in ſubſcriptionibus Conciliorũ; idque nominis tandiu conſtanter retinere, quod ad ſua vſque tempora duraſſe Sophianus teſtatur? Credideram aliquando Plinium cum Strabone authoritate Critica reconciliari poſſe, mutata, quòd ibi mendum ſuſpicarer veteri lectione; vt vno tan-

Digitized by Google

tùm verbo tranſpoſito legeretur: *ſicut, quæ nunc Apamia, Myrlea Colophoniorum*. Sed quorſum id, ſi rurſus committendus ille mihi foret cum Mela, quem non ſemel citat, ac laudat Plinius, & non pauca etiam ab ipſo mutuatur? Mela ſiquidem in deſcriptione Bithyniæ, in qua nullam Apameę mentionem facit: *Trans Rhyndacum eſt Daſcylos, & quam Colophonij collocauere Myrlea*. Quod admiratione dignius eſt in eo Scriptore, qui Straboni fuit planè æqualis. Hæc profectò obſcura ſunt, atque ἀσύστατα; ſed de ijs illuſtrandis, aut componendis viderint eruditi. Ego verò, vt tandem de Apameis loquendi finem faciam, addam corollarij loco, quod inobſeruatum minimè

Lib. 1. cap. 19.

Digitized by Google

mè videtur prætermittendum, ter à Strabone, tres diuerſas huius nominis Vrbes, cum tribus itidem Laodiceis componi (plures enim fuerunt Laodiceæ nomine Vrbes, non vna tantùm Syriæ; vt exiſtimaſſe videtur Ioannes Quintinus in Præfatione ad Zonaram in Canones) quod quidem haud temerè feciſſe accuratiſſimum Scriptorem veriſimile eſt: eòque potius reſpexiſſe credendum, vt eas coniunctim nominando ὁμόνοιαν illam, ſeu ſocietatem mutuam ſignificaret, quæ inter Vrbes huius nominis intercederet, quod ſcilicet diſertiùs tradit de Apamea, & Laodicea Syriæ, quæ, ἐλέγοντο ἀδελφαὶ διὰ τὴν ὁμόνοιαν, *propter concordiam Sorores dicebantur*: quemadmo- *Lib. 16.*

dum etiam appellatas eſſe Laodiceam, & Seleuciam ex Euſtathio diſco. Huius verò appellationis originem ad id referendam cenſeo, quod cũ Vrbes iſtæ ab eodem eſſent conditæ Seleuco Nicatore, ac veluti eiuſdem patris filiæ, cognomentum illud affectionis ad declarandam inter ſe mutuam ex cognatione beneuolentiam vſurparent. Neque aliàs inſolitum in Antiquitate Ciuitates ſorores appellari. Sic Vticam Carthaginis ſororem vocat Tertullianus in Lib. de Pallio; ideo fortaſſe, quòd, vt habet Mela, eſſent Vtica, & Carthago *ambæ inclytæ, ambæ à Phœnicibus conditæ*. Sic Sodoma, & Samaria ſorores Hieruſalem appellantur à Hieronymo ex Ezechielis 16.

In Schol. ad Dionyſ. Perieg.

Lib. 1. c. 7.

Digitized by Google

vt iam notauit Ludouicus d'Orleans in Comm. ad Tacitum. *11. Annal.*
Quod vero ad OMONOIAC vocabulum illuſtrandum facit, ſolenne illud quidem in Nummis ad deſignandam inter duas, aut plures etiam Vrbes fœderis ſocietatem; non dubito te olim obſeruaſſe in locupletiſſimo Gottifredi noſtri Theſauro præclaros æreos nummos maximos, in quibus illuſtrium præcipuè Ciuitatum OMONOIAN legere eſt; ΕΦΕCΙΩΝ ΚΑΙ CΑΡΔΙΑΝΩΝ. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ in M. Aurelio. ΕΦΕCΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ. ΠΕΡΓΑΜΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΦΕCΙΩΝ. CΑΡΔΙΑΝΩΝ CΙΛΙΝΕΝΤΟC in Commodo. ΕΦΕCΙΩΝ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ. ΘΥΑΤΕΙΡΗ-

ΝΩΝ Κ. CΜΥΡΝΑΙΩΝ in Gordiano. ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΕΦΕCΙΩΝ in Otacilla Seuera. Nihil autem eo veriſimilius, quod ipſe animaduertiſti ex egregio illo tuo ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ, ad deſignandam ΟΜΟΝΟΙΑΝ, ſeu fœderis communionem apponi ſolitas in huiuſmodi Nummis Icones Numinum, quæ in vnaquaque Vrbe potiſſimùm colerentur. Cui ſanè opinioni tuæ non parùm fauent, quos & abs te apud eundem Gottifredum obſeruatos puto, ſelecti Nummi, in quorum auerſis partibus totidem Numinum Icones, quot in ijs Vrbium mentio fit nō ſine conſilio appoſitas credere conſentaneum eſt. Nam ſicuti è duobus M. Aurelij, & Commodi, in quorum altero ΕΦΕCΙΩΝ

ΛΑΟ-

ΛΑΟΔΙΚΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ; in altero verò CΤΡΑ. Μ. CΕΛΛΙΟΥ. ΟΜΟ. ΝΕΙΚΟΜ. CΜΥΡ. illud Dianæ Epheſiæ, & Iouis;hoc Cereris, & Cybelis Icones exhibet; ita in egregio Nummo Antonini Pij, qui CΜΥΡ. ΠΕΡΓ. ΕΦΕCΙΩΝ ΟΜΟΝ.habet; Dianam Epheſiam,Fortunam, & Aeſculapium cernere eſt.

Ac de Apamearum hiſtoria; quòd à re noſtra alienum minimè videbatur, prolixiùs quidem tecum egi, VIR DOCTISSIME, non quòd noui quicquam,quodue eruditionem tuam lateret me dicturum eſſe confiderem; ſed vt quę ſparſim apud veteres Scriptores de ijs habentur, veluti vnico conſpectu ob oculos repræſentarem: quod & tibi haud ingratum

fore

fore ſpero; mihi verò etiam opportunum, vt tibi rem propiùs inſpicienti, meam de inſigni hoc Nummo Apameę Syrię tribuendo opinionem faciliùs probem, cui, ob ea, quæ infra dicturus ſum non inuitus, vt puto, accedes. Venio nunc ad Nummi ipſius explicationẽ, cuius quidem ſummam vt paucis aperiam; aio in eius auerſa, quantùm coniectura aſſequi licet, decantati illius Deucalionei Cataclyſmi memoriam ab Apamienſi Monetario fuiſſe expreſſam; illud, quod nauigij genus quodpiam diximus Arcam repræſentare, cuius ope ſeruatum Deucalionem narrant fabulæ, in Arca Deucalionis ipſius, & Pyrrhæ ſimulacra extare. Deucalionis ſanè Cataclyſmus notiſsima

res

res eſt,ſi quæ vlla apud Mytholo-gos, eáque omnium celeberrima; quas è Sacris Biblijs depromptas, ac veluti per manus traditas ab hominum memoria conſtanter retinuit Antiquitas. Verùm ita fabularum inuolucris laruata veritas, vt in Noëmico potiùs Diluuio Deucalionei originem, quàm in Deucalioneo Noëmici hiſtoriam liceat agnoſcere. Mirificè quippe, vt eſt fabularum inconſtãtia, Diluuij huius cauſſas, tempus, modum confuderũt Veteres; vt etiam non ſemel, quod re vera accidit, ſed ter aquis demerſum Orbem terrarum crederent: vt omittã quæ de Deucalione ipſo, quem non vnicum tantùm, ſed triplicem eſſe voluerunt, déque ratione, & loco, quo ille primum

Digitized by Google

ex aquis emerſerit perperam cō-
menti ſunt: quæ hìc referre longum, ac ſuperuacaneum eſſet. Nō adeo tamen illi, in tenebris licèt poſiti cęcutierunt; vt veſtigia nulla veritatis, quam ex ipſis Sacris literis, aut ex antiquiſsimorum Scriptorum monimentis sūt mutuati, in eorum fabulis ſit deprehendere; liceatq; de ijs illud vſurpare, quod de Poëtarum filijs Lactantius, illos non omnino mentiri ſolitos, ſed figuris inuoluere, & obſcurare quæ dicerent. Sic vt Noë Arcam Moſes, ipſi Deucalioni κιβωτὸν, aut λάρνακα tribuerunt; vnde Larnaſſus, Stephano teſte, vetuſtis illis temporibus dictus, διὰ τὸ τὴν Δευκαλίωνος λάρνακα αὐτόθι προσενεχθῆναι, qui poſtea vnius literæ mutatione Par-

De orig. Error. Lib. 2.

naſſus Theſſaliæ mons; quò, vt ad Armeniæ montes delatam aquis Noë Arcã habetur in Veteri Teſtamento, ipſi quoque appuliſse Deucalionis Arcam crediderunt. Sic columbæ miſsionem, vt de Noë legimus, Deucalioni aquarum è facie terræ dilabentium indicio fuiſſe ab ijs traditum. Porro Deucalionei Cataclyſmi, atq; Arcæ etiã, in qua illum ſeruatum fama fuit, innumeros planè Authores meminiſſe nemo, vel leuiter eruditus ignorat, Mythologos, prçſertim, ac Poëtas; quos inter, Chriſtianũ vatem, Chriſtianæ etiam Poëſeos ſacris initiatum Nonnum, non puduit exploſam iam fabulam recoquere his grandiloquis verſiculis, quibus poſt deſcriptum Ogygium Diluuium,
haec

Digitized by Google

Dionyſ. Lib. 3. hæc de Deucalioneo.

Δεύτερος ὄμβρος ἔην, ὅτε κυκλάδος ἄντυγα γαίης
Χεύματι λυσσήεντι κατέκρυφε δύσνιφον ὕδωρ.
Δευκαλίων ὅτε μοῦνος ὁμόστολος ἥλικι Πύρρῃ
Ὀλλυμένων μερόπων ἐνὶ λάρνακι κοιλάδι τέμνων,
Χεῦμα παλινδίνητον ἀτεκμάρτου νιφετοῖο
Ἠέρος ὑδατόεντος ἑλὶξ πορθμεύετο ναύτης.

Altera pluuia erat, cùm circularis ambitum terræ
Fluctu inſano abſcondebat infeliciter ningens aqua,
Deucalion cùm ſolus comes cum coæua Pyrrha
Pereuntium hominum in naui caua ſecans

Flu-

Fluctum reuolutum nulla coniectu-
ra comprehenſibilis pluuiæ
Aëris aquoſi in gyrum traijciebatur
nauta.

Vbi ſanè cur λάρνακα, *nauim* Lubinus verterit neſcio; cùm λάρναξ *Arca* ſit paſsim Græcis Scriptoribus. Omnium verò maximè, fabuloſum hunc Cataclyſmum, ad Noëmici exẽplum expreſsit Lucianus in Syntagmate de Dea Syria. Locum integrum, quando id res ipſa poſtulare videtur, huc afferre non verebor. Poſt Diluuij igitur compendioſam narrationem, hæc ille de Deucalione. Δευκαλίων δὲ, μοῦνος ἀνθρώπων ἐλίπετο ἐς γενεὴν δευτέρην, εὐβουλίης τὲ, καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. ἡ δέ οἱ σωτηρίη, ἥ δε ἐγένετο. λάρνακα μεγάλην, τὴν, αὐτὸς ἔχε, ἐς ταύτην ἐσβι·

ἐσβιβάσας παῖδάς τε, καὶ γυναῖκας ἑωυτοῦ ἐσέβη. ἐσβαίνοντι δέ οἱ ἀπίκοντο σύες, καὶ ἵπποι, καὶ λεόντων γένεα, καὶ ὄφιες, καὶ ἄλλα, ὁκόσα ἐν γῇ νέμονται πάντα ἐς ζεύγεα. ὁ δὲ, πάντα ἐδέκετο, καί μιν οὐκ ἐσίνοντο, ἀλλά σφισι μεγάλη διόθεν φιλίη ἐγένετο. καὶ ἐν μιῇ λάρνακι πάντες ἔπλευσαν, ἔστε τὸ ὕδωρ ἐπεκράτεε. *Deucalion autem ſolus hominum relictus eſt in ſecundam generationem, prudentiæ, & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto. Magnam quandam arcam, quam ipſe habebat, liberis, & vxore in eam impoſitis, cōſcendit. Ingredientem ſequuti ſunt apri, equi, leones, ſerpentes, & alia quæcunque in terra paſcuntur, bina cuncta. Quæ omnia excepit: nec ipſum lædebant; ſed magna inter eos diuinitus erat concordia, vnaque in*

arca

arca omnes nauigarũt quandiu aqua ſuperauit. Conſtat itaque (nam hæc de Deucalione à Græcis accepiſſe fatetur Lucianus)ad Noëmicæ illius Arcæ imitationem Deucalionis κιβωτὸν, ſeu λάρνακα effinxiſſe veteres fabulatores. Quod idcirco dixiſſe volui, ne quiſpiam contra,quàm in Nummo noſtro apparet, non arca, ſed cymba potiùs, aut quouis alio nauigij genere ſeruatum, opinione Veterum Deucalionem opponat,fretus Ouidij authoritate, apud quem hæc de Deucalionis Parnaſſum appulſu legere eſt. *Meta-morph. I.*

Hìc vbi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parua rate vectus adhæſit

Corycidas nymphas, & numina montis adorat.

Aut Iuuenalis, cuius ſunt hi Sat. 1. verſus.

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem aſcendit, ſorteſque popoſcit,
Paulatimque anima caluerunt mollia ſaxa.

A quibus ſanè ob eam, qua Poëtarum iure vtuntur quidlibet audendi poteſtate, non exacta ad modùm expectanda eſt in rerum antiquarum narratione diligentia, aut fides. In noſtro verò Nummo, quantùm in re tali fieri potuit Arca non dubiè expreſſa. Nam vix aliud apud Veteres etiã eſſe potuit, κιβωτȣ̃, ſeu Arcæ ſchema, quàm quadrilaterum, quale huius

huius fuiſſe ex duobus, quæ apparent lateribus videtur: potiſſimum enim eius vſum fuiſſe recondendis veſtimentis docet nos Ariſtophanis Scholiaſtes, quo *In Equit.* authore, *κίστη Ciſta*, ac *κιβωτὸς*, *Arca*, in eo præcipuè differunt: ὅτι ἡ μὲν, εἰς ὑποδοχὴν ἐστιν ἐδεσμάτων. ἡ δὲ, ἱματίων, καὶ χρυσοῦ ἡ κιβωτός. *Quòd ciſta edulijs condendis; arca veſtimentis, atque auro ſeruando eſt.* In eo autem iſta à vulgaribus differt forma, quod altius aſſurgit, ac veluti camerata eſt. Ac tres illi, vt apparent tigilli, erecti duo, tranſuerſus alter, Arcæ ipſius, meo iudicio, Orthographiam deſignant; quod neceſſe erat ad exhibendam interiorem eius partem, vbi Deucalionis, & Pyrrhæ collocanda ſimulacra erant: vt

non abs re prorſus Arcam noſtram, θυριδωτὴν, *feneſtratam*, vt eam, cuius mentio apud Pollu- *Lib. 10. cap. 31.* cem appellare liceat. Iam verò exhibita inferiùs aquarum ſpecies, quibus innatantem Arcam cernere eſt, annon coniecturę noſtrę ita ſuffragatur, vt vel ex hoc vno eam ęquis lectoribus probaſſe iure poſſim contendere? Verùm nulla repræſentati hìc Deucalionei Cataclyſmi illuſtrior nota, quàm binę illæ Columbæ, quarum altera Arcæ vertici inſidet, altera oleæ ramum, vt tua etiam, atque aliorum fert opinio, vnguibus tenens, Arcam verſùs volatu ferri videtur. Quo nihil appoſitè magis fieri poterat ad exprimendam, ſeu veriùs ob oculos ponendam duplicem Columbæ

miſ-

Digitized by Google

miſsionem à Deucalione factam, quam in hunc modum refert Plutarchus. Οἱ μὲν οὖν μυθολόγοι τῷ Δευκαλίωνί φασι περιστερὰν ἐκ τῆς λάρνακος ἀφιεμένην, δήλωμα γενέσθαι χειμῶνος μὲν εἴσω πάλιν ἐνδυομένην, εὐδίας δ' ἀποπτᾶσαν. *Sanè qui fabulas narrant, ij columbam aiunt ex arca emiſſam, Deucalioni certum indicium detuliſſe tempeſtatis, cùm rurſus ingrederetur: ſerenitatis cùm auolaſſet.* Illud namque à columba ſupra Arcam quieſcente ſignificatur; hoc à ramum, qui dilabentium aquarum indicio fuit referente. Cæterùm ſimulacra, quæ in Arca ſunt Deucalionis, & Pyrrhæ eſſe, adeo poſt ea, quæ diximus, res ipſa clamare videtur; vt vix monitore, ne dum interprete opus ſit. Illud potiùs

De Solert. Animal.

animaduerſione dignum, quorſum pertineant vtriuſque extra Arcam Icones. Quando autem hariolari etiam in re obſcura liceet, coniecturam, ſeu veriùs ſuſpicionem de ipſis meã proponere minùs verebor; Deucalionem ſcilicet, ac Pyrrham nihil aliud fortaſſe hoc loco agere, quàm ex Themidis oraculo magnæ parentis poſt tergum oſſa iactare; vt cum Ouidio loquar. Certè figurarum geſtus is eſt; vt non malè ei tribui poſſit, qui aliquid poſt tergum proiecturus ſit, in Nummo præſertim, qui non ita peritum, ac diligentem artificem ſortitus fuerit. Adde, quod prætermittendum minimè eſt, velatum Pyrrhæ caput, vt in ijs Themidis præcipitur apud Ouidium.

Et

Digitized by Google

Et velate caput; cinctaſque reſoluite veſtes, *Metamorph. I*
Oſſaque poſt tergum magnæ iactate parentis.

Quod tamen in Deucalione minimè obſeruatum, ac contrarium etiam in Pyrrha, quantùm ad veſtem diſcinctã attinet, vltro fateor. Sed meminerint ij, quibus hæc minùs arriſerint, me Dauum hìc, non Oedipum agere.

Iam verò hoc loco, ſi vnquam alibi, patrocinio tuo mihi opus eſt, VIR DOCTISSIME, quando rem planè incredibilem, atque ab Antiquarijs vix ſine riſu audiẽdam cogor proponere; inſcriptum nempe in Arcæ fronte NΩE nomen. Ac primùm ego te hìc teſtem appello, qui in re Nummaria

. . . . tam cernis acutùm,
Quàm, aut Aquila, aut ſerpens Epi-
daurius.

Quanuis vbi res ipſa loquitur, vix vllum teſtibus locum relictũ eſſe videatur. Vidiſti ipſe non ſine admiratione in eius, quem hìc excuſum exhibemus Archetypo literas tres, N, Ω, E, in illo verò, qui eſt OTTOBONI Cardinalis non obſcurè primam N. nam in Chiſio literæ æuo prorſus deletę. Vidit eos ipſos Nummos Antiquariorum ſolertiſſimus, cuiuſque iudicio nemo non acquieſcere poſſit, Franciſcus Gottifredus. Viderunt alij etiam Viri cordati, atque eruditi, quorum nomina, ne hìc iudicium inſtruere videar, conſultò reticeo. Neque eſt cur vereatur aliquis, quòd aliter ſit in

Num-

Digitized by Google

Nummo Seueri, (in quo Pariſienſis ectypi fidem ſequi cogor) ne hæ tres literæ integri vocabuli pars ſint, cuius reliqua in altero Arcæ latere, vetuſtate fortaſſe attrita minimè deprehenderim; illudque fortaſſe ſit, quod, βουστροφηδὸν, ſeu ſiniſtrorſum legi debeat, ΝΩΕΜΑΠΑ, pro ΑΠΑΜΕΩΝ. Nam, præterquam quòd literę E, & N, vt nunc ſunt, peruersè ad eam ſcripturam eſſent collocatæ; viderint quibus hæc ſuſpicio occurrat, num id, quod in fronte Arcæ ſupereſt ſpatij, quatuor, vt opus eſſet integras literas, ΑΠΑΜ capiat: diſcantque interim à me, teſtimonio tuo, atque aliorum, qui Nummum à me ſuper hac re conſulti inſpexerunt, in altera Arcæ parte nihil minùs, quàm lite-

literæ alicuius veſtigia apparere. Hæc de re ipſa præfati, illos, qui in Diſſertatione noſtra hunc Númum ſpectatùm admiſſi fuerint, tantiſper riſū teneant rogamus; dum, quod ſpero conſequemur, ipſis nos hircum ſaltem hìc non mulgere oſtendamus. Neque vero ipſi, pro ſua eruditione, atque doctrina, opinor, negabunt, quod ex Chriſtianis Authoribus, qui aduerſus Gentes ſcripſerunt manifeſtùm eſt; Barbaros, atque ipſos etiam Græcos plurima ex Iudaicis Antiquitatibus, éque ipſis Sacris Biblijs tranſtuliſſe ad ſuperſtitiones ſuas, ac ſacra, colore veluti aliquo religionis, aut conſenſu ſaltem Antiquitatis commendanda. Mitto, exiſtimaſſe Clementem Alexandrinum, Nu-

Lib. 1. Strom.

mam

mam Romanorum Regem, illum Moſis è ſcriptis fructum cepiſſe, vt Romanos à Dei ſimulacro, vel in hominis, vel in cuiuſquam animantis ſpeciem fingendo auerteret. Mitto etiam, quod, ex eodem Clemente, Ariſtobulum Peripateticum ſenſiſſe video, Platonem Hebræorum leges, atque inſtituta curioſè, diligenterque inueſtigaſſe, ac planè excuſſiſſe: Numenium Philoſophum itidem apud Clementem, nihil aliud Platonem eſſe contendere, quàm Moſem Attica lingua loquentem. Atque, vt propiùs in rem noſtram deſcendam, quæ de Gygantibus commenti ſunt veteres Mythologi, non aliunde originem duxiſſe, quàm ex ijs, qui ex Angelorum Dei
cum

cum filiabus hominum concubitu nati ſunt filij, haud obſcurè innuit Ioſephus. De Turris autem Babylonicæ ædificatione non ſolùm diſertum Sibyllæ teſtimonium profert Ioſephus idem; ſed Abydeni etiam, atque Eupolemi antiquorum Scriptorum, ex Alexandro Polyhiſtore Euſebius. Verùm hæc trita quidem, ac vulgò paſſim obuia. Illa non item, quæ de rebus è Sacra Hiſtoria ad Gentium Mythologiam traductis animaduerterunt Viri docti. Nam in vno Baccho, mirũ quot quantáque ad Moſaicorum geſtorum ſimilitudinem conficta in Veterum monimentis deprehenderunt! Ipſum nempe in Aegypto natum, ſtatimque arcæ incluſum, atque in aquas proiectum.

Lib. 1. Antiquit. cap. 4.

Ibid. c. 5.

Præpar. Euangel. L. 9. c. 14.

Ad

Digitized by Google

Ad hæc aquam ab ipſo, percuſſa thyrſo petra eductam, flumina itidem thyrſi ope exſiccata, ac traiecta; quodue animaduerſione dignius ab Authore Hymnorũ, qui Orphei nomine circunferuntur Bacchũ, & Μίσλω, pro *Moſe*, & θεσμοφόρον, *legiferum* fuiſſe appellatum, & bifidas etiam in vertice comas habuiſſe; quemadmodum & Moſes, vulgo corniger: ne quid dicam de baculo hederaceo à Baccha in ſerpentem verſo, déque offuſis apud Indos tenebris; dum Bacchæ interim luce fruerentur; quæ ſanè non niſi ex Antiquioribus Mythologis Nonnus in Dionyſiaca tranſtulit. Inſignia quoque ſunt ad hunc locum quę habet Pauſanias, Euryſpilum, cum Arcam Libero ſacram

cram recluſiſſet, in qua eius ſi-
mulacrum aſſeruabatur, eo viſo
ſtatim mente excidiſſe: quod ex
illo Samuelis eſt 6. 19. vbi Bet-
ſemitas à Deo percuſſos legitur,
quòd in Arcam introſpicere auſi
eſſent. Omnino verò ad plagam
à Philiſthinis inHęmorrhoidibus
acceptam ob Arcam contemptui
habitam illa expreſſa ſunt, quę de
Phallos Baccho dedicandi origi-
ne è fabulis deprompta venditat
Ariſtophanis Scholiaſtes; Athe-
nienſes ob ſpreta Bacchi myſte-
ria in pudẽdis morbo correptos;
non antea ab eo conualuiſſe,
quàm Phallos, hoc eſt illarum
partium Icones, in quibus Numi-
nis iram experti fuerant, ipſi ſa-
craſsent. Sed & illuſtria Vete-
ris Teſtamenti Nomina profanis
diuer-

In Acharnen.

diuerſarum gentium Scriptoribus innotuiſse nemo ſanè ignorare poteſt, qui præter vulgata illa de Moſe apud Diodorum, Tacitum, Iuſtinum, alioſque, nonum Euſebij librum de Præparatione Euangelica legerit, in quo ille, cum de Abrahami rebus geſtis Hecatæum iuſtũ volumen ſcripſiſse tradit; tum verò, Iacobi, Ioſephi, Iobi, Dauidis, Salomonis, Ieremiæ Prophetæ mentionem fieri apud antiquos Authores, Beroſum, Demetrium, Ariſtæam, Artapanum, Theodotum, Eupolemum, Alexandrum Polyhiſtorem, Nicolaum Damaſcenum, Melonem, Philonem, Abydenum, Megaſthenẽ, ex eorundem monimentis oſtendit. Generatim verò Antiquitatum Hebrai-

Digitized by Google

carum veſtigia extare in Syrorum, Chaldæorum, Phœnicum Hiſtorijs, refert Ioſephus: quarum Hiſtoriarum Authores nominat, Theophilum, Theodotum, Mnaſeam, Ariſtophanem, Hermogenem, Euemerum, Comonem, ac Zopyrionem. Iam verò Noëmici Diluuij, Noëque ipſius Arcæ ligneæ beneficio ſeruati meminiſse præter Beroſum, Hieronymum quoque Aegyptium, ac Nicolaum Damaſcenũ teſtatur Ioſephus idem. Quin vt Diluuium Noë Medis, & Aſſyrijs Scriptoribus haud ignotum fuiſſe probet, affert Euſebius luculentum Abydeni teſtimonium: quod quandoquidem lepidã ob aniles aſsutas fabulas Diluuij narrationẽ cõtinet, huc trãsfer-

Lib. 1. adu. Apion.

Antiquit. Lib. 1. cap. 4.

Præpar. Euangel. Lib. 9. cap. 12.

Digitized by Google

ferre nõ abs re futurũ exiſtimo.

Μεθ' ὃν ἄλλοι τε ἦρξαν, καὶ Σείσιθρος· ᾧ δὴ Κρόνος προσημαίνει μὲν ἔσεσθαι πλῆθος ὄμβρων Δεσίου πέμπτῃ ἐπὶ δέκα, κελεύει δὲ πᾶν ὅτι, γραμμάτων ἦν ἐχόμενον, ἐν Ἡλίου πόλει τῇ ἐν Σιππάρεισιν ἀποκρύψαι. Σείσιθρος δὲ ταῦτα ἐπιτελέα ποιήσας, εὐθέως ἐπ' Ἀρμενίους ἀνάπλεε, καὶ παραυτίκα μιν κατελάμβανε τὰ ἐκ Θεοῦ. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ ἐπείτε ὧν ἐκόπασε, μετήει τῶν ὀρνίθων πεῖραν ποιεύμενος, ἤκου γῆν ἴδοιεν τοῦ ὕδατος ἐκδῦσαν. αἱ δὲ ἐκδεχομένου σφέας πελάγεος ἀχανέος, ἀπορέουσαι ὅκη κατορμήσονται, παρὰ τὸν Σείσιθρον ὀπίσω κομίζονται, καὶ ἐπ' αὐτῇσιν ἕτεραι, ὡς δὲ τῇσι τρίτῃσιν εὐτύχεεν, ἀπίκοντο γὰρ δὴ πηλοῦ κατάπλεοι τοὺς ταρσούς, θεοί μιν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίζουσιν. Τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίῃ περίαπτα

ξύλων ἀλεξιφάρμακα τοῖσιν ἐπιχωρίοισι παρείχετο. *Huic tum alij plerique, cum etiam Siſithrus in Imperio ſucceſſit, cui cùm Saturnus imbrium vim maximam decimoquinto menſis Desij fore prædixiſſet, & quicquid literis comprehenſum erat, id totum apud Heliopolim Sipparorum occultari, ſeponique iuſſiſſet, & is Dei mandatis obſequutus continuò nauigationem Armenios versùs instituit, in qua repentino diuinæ prædictionis euentu occupatur. Tertio autem die, quàm tempeſtas remitti cæperat, aues emittit explorandi gratia ſicubi terram vndis emerſam, atque exiſtentem videret. Quæ cùm immenſum in Pelagus incidiſſent, nec quò ſuccederent omnino quicquam occurreret, ad Siſithrum denuo reuolarunt, aliæque poſtea ſimili-*

militer emiſſæ, At cùm tertiò idem feciſſet, votique compos euaſiſſet (quippe volucres alis limo plenis redierant) illico Deorum numine, hominum ſocietati, oculiſque ſubducitur, nauigium autem ad Armeniam appulſum, Amuleta ſuis è lignis confecta, quæ de collo ſuſpenſa geſtarent indigenis ſuppeditauit. Nonne vides hìc, VIR ERVDITISSIME, Moſaicę veritatis manifeſta veſtigia in ijs, quę noſter de auiũ miſſione, ac reditu déque Arcæ, cuius ille loco vt Beroſus quoque nauigium finxit, ad Armenię montes appulſu vt meritò Siſithrum hunc eundem cum Noë fuiſſe, ita fortaſſe Aſſyrio vocabulo appellatum crediderit qui hunc ipſum Abydeni locum profert in libris aduerſus Iulia-

num Cyrillus Alexandrinus ? Nonne egregia inſerta commenta de prænunciato à Saturno Diluuij die, datiſque Siſithro mandatis de recondendis in Vrbe Heliopoli literarum monimentis ? Obſeruatu etiam digna mihi videntur, quæ de amuletis è ligno Arcæ ab Armenijs ſibi comparatis refert : quod idem de bitumine ab ea abraſo narrat Beroſus apud Ioſephum. Diluuij item hiſtoriam, licet haud prolixam adeo legere eſt apud Euſebium, ex Melone in Opere aduerſus Iudæos: Κατὰ τὸν κατακλυσμὸν (inquit ille) ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας ἀπελθεῖν τὸν περιλειφθέντα ἄνθρωπον μετὰ τῶν υἱῶν ἐκ τῶν ἰδίων ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων· διανύσαντα δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐλθεῖν εἰς τὴν ὀρεινὴν τῆς

Lib. 1. Antiquit. cap. 4.

Præpar. Euangel. L. 9. c. 19.

Συρίας ὄρος ἔρημον. Virum quendam, qui cum filijs diluuium effugerat ab indigenis Armenia pulſum, ædibuſque, ac poſſeſſionibus eiectum ſuis, intermedia regione peragrata in deſertos Syriæ montes ſeceſſiſſe. Vbi animaduertas velim quæ de homine illo ignoto ex Armenia profugo, atque in Syriam montanam, eamque incultam, ac inhabitatam ſe recipiente hìc narrantur. Illa enim non contemnendæ ſuſpicioni aditum patefaciunt; ex hac recepta apud Syros opinione inualuiſse poſtmodum, fabulis ſubinde irrepentibus, tam magnam Diluuij memoriam, quantam ex Luciano paulo poſt *De Dea Syria.* videbimus; idque aut ob rei ipſius magnitudinem, aut quòd eã fortaſſe Syriæ partem, quę de-

ſerta hìc dicitur ab eo primùm excultam, aut inſigni aliquo huiuſmodi beneficio affectam crederent eius regionis incolæ. Illum vero non alium fuiſſe, quàm Noë, Syrus Scriptor credidit Nicolaus Damaſcenus. Eius de hac re verba ex libro 96, hæc extant apud Ioſephum. Ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν Βάρις λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι, καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχούμενον, ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ὀκεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν οὗτος ὅντινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ τῶν Ἰουδαίων νομοθέτης. *Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos Diluuij*

Lib. 1. Antiquit. cap. 4.

tem.

tempore ſeruatos ferunt, & quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius lõgo tempore durauiſſe; qui fortaſſe is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legislator. Quod verò hìc Nicolaus Damaſcenus tradit, reliquias lignorum Arcæ diu perduraſſe, mirificè facit ad illa Chryſoſtomi, Oratione de Perfecta Charitate. Οὐχὶ (ait ille) καὶ τὰ ὄρη μαρτυρεῖ τῆς Ἀρμενίας, ἔνθα ἡ κιβωτὸς ἱδρύθη; οὐχὶ καὶ τὰ λείψανα αὐτῆς ἐκεῖ νῦν σώζεται πρὸς ἡμετέραν ὑπόμνησιν; *Nonne etiamnum* (Diluuium) *Armeniæ Montes teſtantur, vbi conſtitit Arca?, nonne hodieque ibi ſeruantur eius reliquiæ ad noſtram commonefactionem?* Eadẽ ante Chryſoſtomum de Arcæ reliquijs teſtatus Tom. 6. Edit. Sauil. pag. 749.

eſt Theophilus Antiochenus in libris ad Autolycum his verbis: Ἧς κιβωτοῦ τὰ λείψανα μέχρι τοῦ δεῦρο δείκνυται εἶναι ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς ὄρεσιν. *Arcæ huius reliquiæ adhuc durare perhibentur in Montibus Arabicis*, ſeu verius *Armenijs*, vt apud Theophilum reponendum cenſuit Vir doctus.

Lib. 3.

In Geograph. Sacr.

Hæc ſanè ad oſtendendam τὸ ἀδύνατον in Nummo hoc noſtro inſcriptionem Noëmici nominis apud ęquos Lectores ſufficere videantur. Ex ijs namque veriſimile fit obſcuram, confuſamque fabulis Noë ipſius notitiam, aut certè famam in Syria obtinere potuiſſe, ſeu ob Armeniæ prouinciæ vicinitatem, in quam vel Syrorum Scriptorum teſtimonio delatum Arca Noë

Syri

Digitized by Google

Syri haud ignorarunt; ſiue quòd Noë, tanquam alicuius magni nominis viri apud eos memoria inualuiſſet: quemadmodum (vt in re haud diſſimili non alieno exemplo vtar) *inter optimos, electos, & animas ſanctiores* CHRISTVM, atque Abrahamum cenſuit Alexander Seuerus, atque vtriuſque effigiem in Larario habuit, teſte Lampridio in eius vita. Quę quidem Noë fama eò faciliùs apud Syros diſſeminari potuit; quod Syria vniuerſa (vt eſt apud Ioſephum) à Dauide, victo Damaſcenorũ Rege Adado in ditionem ſuam redacta, vectigalique reddita, conſentaneum, immò planè neceſſarium fuit, in deuictam gentem vna cum imperio Hebraicarum quoque rerum notitiam

Antiquit. Lib. 1. cap. 4.

tiam propagatam. Cuius etiam rei argumento eſſe poſſit inſita, vt vidimus, animo Syri Imperatoris Abrahami ſacra quædam, vt cum Quintiliano loquar, memoria, quam ille non niſi à maioribus acceptam colere certè potuit. Ac, quod obiter obſeruo, Alexandrum Seuerum erga ritus Iudaicos propenſionem aliquam habuiſſe, ex eo haud perperam fortaſſe quiſpiam conijciat, quod is, vt eſt apud Lampridium, ab Antiochenſibus, atque Alexandrinis conuicij loco, *Archiſynagogus* fuerit appellatus. Archiſynagogi quippe Sacerdotium, proprium, ac peculiare Iudæorum habitum fuiſſe haud dubiè colligitur ex Epiſtola Hadriani ad Phlegontem apud Vopiſcum in

Sa-

Digitized by Google

Saturnino, in qua hæc ille per ſummum mendacium, quòd quidem ad Chriſtianos attinet. *Nemo illic* (de Aegypto loquitur) *Archiſynagogus Iudæorum, nemo Samarites, nemo Chriſtianorum preſbyter, non mathematicus, non haruſpex, non aliptes.* Hæc inquam omnia ad coniecturam noſtram fulciendam ſuffectura videantur apud eos, qui faciliori ingenio ſunt. Verùm vt ſeuerioribus etiã, atque emunctioris naris ſatis, vt poſſumus, faciamus; addemus quæ circa Noë, ac Deucalionis nominum analogiam, atque, vt ita dicam, ſynonymiam grauiſſimos authores tradidiſſe comperimus. Primus coniecturæ noſtræ authoritatem faciat, qui Chriſtianam Religionem non tam elo-

quen-

Digitized by Google

quentia, atque doctrina, quàm
Apolog. 1. ſanguine tutatus eſt Iuſtinus. Ὅθεν (inquit ille ad gentes) καὶ ἐπιμένει ὁ Θεὸς τὴν σύγχυσιν, καὶ κατάλυσιν τοῦ παντὸς κόσμου μὴ ποιῆσαι, ἵνα καὶ οἱ φαῦλοι ἄγγελοι, καὶ δαίμονες, καὶ ἄνθρωποι μηκέτι ὦσι, διὰ τὸ σπέρμα τῶν Χριστιανῶν, ὃ γινώσκει ἐν τῇ φύσει ὅτι αἴτιόν ἐστιν. ἐπεὶ εἰ μὴ τοῦτο ἦν, οὐκ ἂν οὐδὲ ὑμῖν ταῦτα ἔτι ποιεῖν, καὶ ἐνεργεῖσθαι ὑπὸ τῶν φαύλων δαιμόνων δυνατὸν ἦν, ἀλλὰ τὸ πῦρ τὸ τῆς κρίσεως κατελθὸν, ἀνέδην πάντα διέκρινεν, ὡς καὶ πρότερον ὁ κατακλυσμὸς μηδένα λιπὼν, ἀλλ' ἢ τὸν μόνον σὺν τοῖς ἰδίοις παρ' ἡμῖν καλούμενον Νῶε, παρ' ὑμῖν δὲ Δευκαλίωνα. *Quocirca Deus confuſionem, & interitum totius mundi, per quem mali angeli, & dæmones, & homines non ampliùs extent fieri nondum permittit,*

tit, propter ſemen Chriſtianorum; quod naturæ rerum cauſſam eſſe nouit. Abſque eo enim ſi eſſet, fieri haud quaquam poſſet, vt vos adhuc iſta faceretis, & à prauis dæmonijs ita agitaremini; verùm deſcendens iudicij ignis omnia propalam dijudicaret: ſicut antea quoque diluuium neminem reliquum faciens, præter vnum cum ſuis apud nos cognominatum Noë, apud vos autem Deucalionem. Iuſtinum excipiat Hebraicarum rerum peritiſsimus Philo, quem ita diſſerentem audire, operæ pretium eſt. *In Lib. de Præm. & Pœn.* Ἠξίωσε γὰρ ὁ ποιητὴς τῶν ὅλων καὶ τέλος γενέσθαι τῆς κατακρίτου γενεᾶς, καὶ ἀρχὴν τῆς ἀνυπαιτίου, διδάσκων τοὺς ἀποσεμνύνοντας εἰς τὸν κόσμον λέγοντας ἔργοις, οὐ ῥήμασιν ὅ, τι καθ' ὃν εἰσηγήσατο νόμον ἐν τῇ φύσει τῶν ὅ-

λων,

λων, αἱ σύμπασαι μυριάδες ἀνθρώπων μετ' ἀδικίας, ἑνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἄξιαι, δικαιοσύνῃ συμβιοῦντος. Τοῦτον Ἕλληνες μὲν Δευκαλίωνα, χαλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπονομάζουσιν, ἐφ' οὗ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν συνέβη γενέσθαι. *Voluit enim conditor rerũ omnium, vt idem homo, & damnati generis eſſet finis, & initium innoxij; eos, qui negant prouidentiam docens rebus magis, quàm verbis, quod iuxta legem naturæ ſe authore proditam, vnus vir iuſtus potior ſit innumeris iniuſtis mortalibus eius conuictu indigniſſimis. Hunc Græci Deucalionem, Chaldæi Noë nominant, cuius ætate ingens diluuium accidit.* Noë nomen Chaldaicæ linguæ vocabulum diſertè tradit hìc Philo, quod ſanè notandum; nam, & hoc facit ad id aſtruendum, quod

pau-

paulò ante dicebamus de veriſi-
mili apud Syros, huius nominis
notitia. Sed omnium apertiſſi-
mè mihi ſuffragatur ſextus, quẽ
iam citauimus, Antiochenæ Ec-
cleſiæ Epiſcopus Theophilus,
cuius in libris ad Autolycum di- *Lib. 3.*
ſertũ eſt de hac re teſtimonium.
Νῶε καταγγέλλων τοῖς ἀνθρώποις
μέλλειν κατακλυσμὸν ἔσεσθαι, προε-
φήτευσεν αὐτοῖς, λέγων δεῦτε, καλεῖ
ὑμᾶς ὁ Θεὸς εἰς μετάνοιαν. διὸ οἰ-
κείως Δευκαλίων ἐκλήθη. *Noë mor-
talibus diluuium prædixit hortans.
Venite, Deus ad pænitentiam vos
vocat. Inde propriè Deucaliõ* ἀπὸ τοῦ
καλεῖν, *ideſt vocãdo dictus eſt.* Vbi
Græcorum morem non obſcurè
agnoſcere licet, peregrina nomina
in notiora, ac Græcis auribus ac-
comodatiora commutandi, quem
qui-

quidem tanquam ipſorum propriũ Ioſephus olim animaduertit. Poſt narratam enim poſterorum Noë per vniuerſum Terrarum Orbem diſperſionẽ, hæc ſubdit. Καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον. ἃ δ' ἐστὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι τούτων ἔλαβον. ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο, καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν. *Porro gentium quædam adhuc ſeruant deriuatã à ſuis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis, & notiorem vocem*

Lib. 1. Antiquit. cap. 6.

ſunt

ſunt verſæ, Græcis potiſſimùm talis nomenclaturæ authoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorũ gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniũt, dumque tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt. Quod vero in gentium, ac populorum appellationibus fieri ſolitum à Græcis narrat Ioſephus;id quoque in nominibus proprijs perſonarum, illuſtrium præſertim, ab ijſdem factitatum probabile eſt. Atque hæc quidẽ de inſcripto in Nummo hoc noſtro Apamenſi Noë nomine, quo de maluimus minùs fortaſſe cuipiã probabiliter, quàm nihil omnino dicere:quod ſanè fieri ſine nota in re adeo ſingulari, atque in Nummis ha-

ctenus inaudita vix potuiſſet. Cęterùm de eo decernere, cur illud in fronte Arcæ poſitum, atque vtrumne, quod aliquis fortaſſe ex hoc ipſo cõtendat, Noë etiam Diluuium hìc repræſentetur, integrum cuique relinquimus. Mihi certè arridet magis ob ea, quę inferiùs dicentur, ad Deucalionis, & Pyrrhæ Cataclyſmum in Nummo noſtro alluſum fuiſſe; aut ſaltem (quod in idem recidit) confuſa apud Syros inanibus figmentis antiqua veritatis traditione, Noë Diluuium ad Deucalioneæ fabulę ſpeciem ab Apamenſibus expreſſum.

Supereſt nunc, vt quid hæc Deucalionei Cataclyſmi repræſentatio ad Apameam Syriæ attineat paucis oſtendam. Lucia-

cianus itaque (nam rei huius origo paulò altiùs repetenda) in eo, quod ſuperius citauimus Syntagmate de Dea Syria, quo Hierapolitani Templi non minùs antiquitate, quàm religione celeberrimi Hiſtoriam fusè perſequitur, inter alias, quæ de eius conditoribus apud Hierapolitanos opiniones ferebantur, illam quoque extitiſſe narrat; Deucalionem cuius temporibus aquarum diluuiũ fuerat Templum illud dedicaſſe; idque vt faceret Deucalioni occaſionem præbuiſſe, quod ipſi etiam incolæ Sacræ Ciuitatis memorabant, eò loci, vbi extructum deinde Templum fuerat ingentem olim hiatum factum, qui vniuerſam Diluuij aquam abſorbuerit: hunc ſupra extruxiſſe

Deucalionē ædem Iunoni ſacrā, quo etiam nomine ab ipſis Dea illa Syria colebatur. Similis apud Pauſaniam fabula de huiuſmodi hiatu in Templo Iouis Olympici Athenis, vt vulgò credebatur à Deucalione extructo, in quem etiam vniuerſam Diluuij aquam defluxiſſe fama erat, ac neſcio cuius religionis ritu, quotannis placenta è melle, & farina proijciebatur. Vt verò ad Lucianum redeamus, quid in eius quā diximus rei memoriam ab Hierapolitanis fieri ſolitum eſſet ipſum narrantem audire præſtat his verbis. Δὶς ἑκάστου ἔτεος ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱρέες μοῦνον, ἀλλὰ πᾶσα Συρίη, καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηθεν τοῦ Εὐφρήτεω, πολλοὶ ἄνθρωποι ἐς θάλασ-

In Attic.

σαν ἔρχονται, καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ, πρῶτα μὲν ἐν τῷ νηῷ ἐκχέουσι. μετά δ', ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέχεται τὸ χάσμα μικρὸν ἐὸν ὕδατος χρῆμα πολλόν. Τὰ, δὲ ποιέοντες Δευκαλίωνα ἐν τῷ ἱρῷ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι, Συμφορῆς τε, καὶ εὐεργεσίας μνῆμα ἔμμεναι. *Bis quotannis ex mari aqua in ædem deſertur: quam non ſacerdotes modò ferunt, ſed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem habitant, multi homines ad mare veniunt, indeque omnes aquam afferunt, quam in ædem primùm effundunt: deinde ea in hiatum delabitur; ab eo, quanuis paruo ingens copia recipitur. Qui hæc faciunt Deucalionem eo in Templo legem hanc tuliſſe dicunt in calamitatis, & beneficij monumentum:* Verùm tum eius Cataclyſmi, tũ

ipſius etiã Deucalionis, alia quoque in Hierapolitano Templo monumenta extabant. Namque & ij, qui coloſſeos illos trecentarum vlnarum Priapos, quos Bacchus in veſtibulo Templi dedicaſſe dicebatur, quotannis certis temporibus aſcendebant, ac dies ſeptem, ita religione ſuadente in eorum apicibus commorabantur, id Deucalionis gratia facere à nonnullis exiſtimari refert Lucianus idem, in memoriam calamitatis: Ὁ κότε οἱ ἄνθρωποι ἐς τὰ ὄρεα, καὶ ἐς τὰ περιμήκεα τῶν δενδρέων ἤισαν, τὸ πολλὸν ὕδωρ ὀῤῥωδέοντες. *Quando homines in montes, & in altiſſimas arbores aſcenderunt aquarum inundationem metuentes*. His addenda illa etiam, de aureo ſigno, quod in interiore Templi par-

parte, medium inter ſimulacra Iouis, & Iunonis poſitũ erat; quodue alij quidem ad Bacchum, alij ad Semiramidem, alij verò ad Deucalionem certiori, ni fallor, coniectura referebant. Vetuſtiorem quippe originem, quàm Semiramidis temporibus conueniat, illamque Deucalionei planè æui, quod propter obſcuritatem ἄδηλον à veteribus Chronologis appellatur, ea redolere videntur, quibus ſignum illud deſcribit Lucianus digna ſanè, quæ ſilentio minimè prætereantur. Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων (inquit ille), ἕστηκε ξόανον ἄλλο χρύσεον, οὐδαμᾶ τοῖσι ἄλλοισι ξοάνοισι εἴκελον. τὸ, δὲ, μορφὴν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορέει δὲ τῶν ἄλλων θεῶν εἴδεα. καλέεται δὲ σημήϊον, καὶ ὑπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων. οὐ-

δέ τι οὔνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ πέρι, καὶ εἴδεος λέγουσι. *Porrò in vtriuſque medio* (Iouis nempe, ac Iunonis) *ſtat ſimulacrum aliud aureum, ſimulacris alijs nequaquam ſimile, quod formam propriam non habet, ſed aliorum Deorum formam gerit: & ab ipſis etiam Aſſyrijs vocatur Signum: nec dum ipſi proprium nomen impoſuere: ſed neque de generatione ipſius, neque de ſpecie quicquam dicunt.* Quod verò columbam ſigni illius vertici inſidentem ij opponerent, qui id ſimulacrum ad Semiramidem pertinere exiſtimabant; non certum adeo eius rei indicium erat, vt ad Deucalionem etiam referri non poſſet. Scio equidem Semiramidem Columbæ ſpecie ab Aſſyrijs coli ſoli-

litam, quod etiam nominis Græcè, περιστεράν ὄρειον, *Columbam montanam*, ſignificare tradit Heſychius, reclamante tamen Scaligero in Euſebianis. Verùm ex hoc ipſo contrarium potiùs; colligi meo iudicio potuiſſe videtur. Nam ſi Columbæ ſpecie Semiramis ab Aſſyrijs colebatur, haud ritè ſatis, ac rectè ſignum illud Semiramidem repræſentare videri poterat, in quo ſcilicet columba non primas partes obtineret, ſed tanquam rei alterius ſignum eſſet. Neque enim arbitror, ſi aut Noctuæ ſpecie Mineruā, aut Pauonis Iunonem Veteres coluiſſent, rectè ad eorum Theologiam is feciſſet qui harum Dearum ſimulacris, Noctuam, aut Pauonem in vertice apposuiſſet, quas Pag. 37.

Nu-

Numinibus ijs deſignandis adhibere conſuetum eſſet. Simulacri etiam virilis ſpecies, quæ Baccho, aut Deucalioni quadraret, Semiramidem vix aptè referre poterat. Contra verò Deucalionem à columba vertici inſidente deſignari probabile eſt ob inſignem operam ab ea Deucalioni nauatam, in deferendo dilabentium aquarum indicio; eòque etiam fortaſſe ſpectabat, quod Galli qui Deæ Sacra adminiſtrabant, Columbam, χρῆμα ἱρώτατον, *rem ſanctiſſimam*, vt Luciani verbis vtar haberent, quam neque tangere æquum exiſtimarent; ac ſi inuiti tetigiſsent, eo die, ἐναγέες, *execrabiles* haberentur. Sed hæc ambigua forſitan, quæque in vtramuis partem accipi poſſint: il-

lud ad Deucalionem id ſimulacrum pertinere non obſcurum indicium, quod in ea ipſa pompa, qua bis quotannis aqua è mari ad Templum deferebatur ſignum iſtud portaretur. Quid enim Baccho, aut Semiramidi commune cum Diluuio, in cuius ἀνάμνησιν id fieri ſolitum ex Luciano didicimus? Ex his ergo omnibus manifeſtum eſt, ingentem in celeberrimo illo Deæ Syriæ Templo Deucalionis, ac Diluuij, quod ſub ipſo fuit memoriam viguiſſe. Quàm verò magna fuerit eius Templi religio, quàmue latè propagata apud finitimas nationes hinc conijcere licet, quod & inde Hierapoli nomen, hoc eſt Sacræ Vrbi factum ſit ei, quæ alias Plinij teſtimonio *Lib. 5. cap. 23.*

Ba-

Lib. 16. Bambyce, Strabonis verò etiam Edeſſa appellata; tum etiam ex ijs, quæ de eius Donarijs, atque opibus, déque incredibili gentium ad illud concurſu, occaſione annuarum celebritatum Lucianus memorat. Quamobrem vix dubium eſſe poſſit, quin eiuſdem Templi religiones, ac Sacra in diuerſas regiones fuerint trāslata; ne dum Apameam, quæ in eadem Prouincia erat, atque ab Hierapoli non longè diſtans. Quin & à vero haud ita prorſus aberrarit, qui alias quoque huius nominis Vrbes (harum namque tres aliæ à Stephano recenſentur) à celeberrima illa Syriæ, Sacra ſimul, ac nomen mutuaſſe arbitretur. Quicquid enim ſit de illis duabus, quarum vnam in Creta, alteram in

Ca-

Digitized by Google

Caria ponit Stephanus; illam certè, quæ inter Phrygiam, & Lydiam dicitur, quęque, vtpote fontium copia, ac lanarum tinctura nobilis à Strabone laudatur, eius, *Lib. 13.* quæ in Syria erat veluti Coloniam fuiſſe non contemnendum indicium eſt, quod in ejus deſcriptione Gallos, tanquam Templi neſcio cuius miniſtros Strabo idem memoret, quales in Hierapolitano illo Deæ Syriæ fuiſſe ex Luciano audiuimus. Huius profecto Sacrorum inter diuerſas Vrbes communionis non rara in Antiquitate exempla reperire eſt. Cereris Myſteria eodem ritu, quo Eleuſine, peragi ſolita apud Pheneatas teſtis Pauſanias; Eleuſina *In Arcad.* verò eadem cum Samothracijs fuiſſe, aut altera ex alteris dedu-

Lib.3. & 5. cta liquet ex Diodoro: Samothracia in Lemnum, & Imbrum propagata Strabonis, atque Euſtathij authoritate oſtendit Hieronymus Aleander. Dianæ Tauricæ Sacra non ſolùm Ariciam translata, quod notiſſimũ eſt; ſed Spartam quoque, in Vicum Limnæũ, & alibi in Cappadocia, & Ponto: qua de re inſignis extat Pauſaniæ locus in Laconicis. De Perſica verò eruditè, more tuo, ipſe obſeruaſti, illam non modo Hierocæſareæ, quod ex rariſſimo Nummo Muſæi tui oſtendis; ſed etiam Caſtabalis Ciliciæ Oppido, Hypæpis, & alibi in Lydia. Quid Iupiter ille Cretenſis, ſeu Critagenes, aut Marnus, qui cum in Creta, & Gazæ præcipuis honoribus, tum vero à Corinthijs A-

In Explic Tab. Heliacæ.

the-

Digitized by Google

thenienſibus, Boeotijs, nomine ὑετίου, ac ὁμορίου colebatur; vt diſerte probat Triſtanus? Quid Caſius, qui & Seleuciæ Pieriæ, vt ex Nũmis ſatis conſtat, & apud Peluſium, atque alibi multis in locis, quod Triſtani eiuſdem eruditionem non fefellit? Quod ſi à Nummis exempla petenda ſint, quod ad rem noſtram magis facit; proferam è CHRISTINAE Reginæ Gaza vnum Domitiani, in quo ΠΥΘΙΟϹ ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ, *Pythius Trallenſium*; idem ſane, qui diſertiùs, ΑΠΟΛΛΩΝ ΠΥΘΙΟϹ in alio Neronis è Muſæo Magni Etruriæ Ducis, qui ſanè ad aliquam aliam Græcarum Vrbium pertinet. Proferam itidẽ rariſſimos ΝΙΚΑΙΕΩΝ in Antonino Pio, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ in

In Plautilla n.6.

In Traiano n. 27.

M.Au-

M. Aurelio , aliumque eiuſdem Auguſti inſignem, cuius inſcriptio, ΕΠΙ Μ. ΤΟΥΛΛΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΑΥΤΑΛΙΩΤΩΝ. in quibus omnibus eadem Deæ Syriæ effigies, quæ in Nummis ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ Philippi, & aliorum etiam Cæſarum . Dianæ vero *Venatricis* Iconem,quo cognomine non vno in loco illam coli ſolitam author Pauſanias,non ſolùm exhibebo in Nummo Pergæorum Agrippinæ, in quo ΑΡΤΕΜ. ΠΕΡΓΑΙΑ, *Diana Pergæa*,& Gazæ, qui ad Fauſtinam pertinet; ſed in alio etiam Fauſtinæ ΑΜΑCΤΡΙΑΝΩΝ, & Elagabali ΕΦΕCΙΩΝ, atque in rariſſimo Agrippinæ ΑΚΜΟΝΕΩΝ, quem nuper edidit V. Cl. Carolus Patinus veſter. Ac demum,vt ſemel

om-

omnia dicam, vtar teſtimonio, quo nullum illuſtrius ſit apud eos, qui in Nummis verſantur, à Dianæ Epheſiæ cultu petito; cuius effigiem eadem planè forma, qua in celebri illo Epheſino Téplo colebatur, cernere eſt in inſigni Nummo Apameæ Phrygiæ, apud Triſtanum, & in ſelectis ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ in Traiano, ΚΥΖΙΚΗΝΩΝ in L. Vero, CAMΙΩΝ in Geta, & rariſſimis Auguſtarũ, ΑΜΑCΤΡΙΑΝΩΝ nempe in Domitia, ΑΓΚΥΡΑΣ in Plotina, & ΦΑΝΕΑC ΠΘΛΕΟC CΥΡΙΑC in Fauſtina. Neque reticebo, quando id & locus ipſe ſuadet, & opinioni noſtræ etiam ſuffragatur ſuſpicionem, quam habeo, ΟΜΟΝΟΙΑΝ illam in Nũmis, cuius ſupra mentioné fecimus

In Gordiano n. 19.

cimus aliquando ad Sacrorum communionem iſtam inter diuerſas Vrbes ſignificandam adhibitam fuiſſe. Moueor enim exemplo duorum ſingulariũ Nummorum, in quorum altero, qui ad Gordianum pertinet, ΕΦΕΣΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ legitur; in altero, qui ad Domitianum, ΟΜΟΝΟΙΑ CΜΥΡ.ΕΦΕCΙΩΝ. In hoc enim vnica Dianæ Epheſiæ cernitur effigies; in illo vero eiuſdem ſimulacrum in Naui poſitum, cui prope adſtat altera figura alata, quod ad delata Epheſo Alexandriam Deæ huius Sacra non malè quiſpiam referat: vt è contra de Iſiacis Alexandria Epheſum trãslatis accipi cõmodè poſſit alter Gordiani, in quo ΕΦΕCΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ Ο-

ΜΟ-

MONOIA, & figura Iſidis Velificantis, qualem etiam habet alius *Col. Iul. Cor.* in Antonino Pio, qui ſanè Corinthi quoque peculiaribus honoribus cultam fuiſſe Iſidem argumento eſt; quemadmodum apud Elaitas etiam, quod colligere licet, ex ſingulari, atque eximiæ raritatis Græco Nummo, qui altera quidem parte caput Romæ oſtẽdit, vt prodit Inſcript. ΘΕΑ ΡΩΜΗ, altera verò figuram Iſidis pectore tenus expreſſam, cum Inſcript. ΕΠΙ CΤΡ. Π. CΑΛΩΝΙΟΥ ΕΛΑΙΤ. Nihil autem magis coniecturæ noſtræ fauet, quàm præclarus alter Græcus itidem Nummus, cuius in anteriori parte circa Alexandri Macedonis caput, ΑΛΕΞΑΝΔΟC (ſic habent conſtanter duo, quos

Ex Muſæis Reg. & Chriſio. adhuc vidi) KTICT. ΑΠΟΛΛΩΝΙΑC, in auerſa verò figuræ duæ muliebres, quæ ſimul dextra Templum ſuſtinent, in quo duo pariter ſimulacra cernere eſt; vt nihil illuſtrius fieri potuerit ad ſignificandam communionem Sacrorum inter duas Vrbes, quarum nomina habet Inſcriptio, ΑΠΟΛΛΩΝΙΑΤΩΝ ΠΕΡΓΑΙΩΝ ΟΜΟΝΟΙΑ. Quos quidem Nummos ex inſigni, ac planè regio CHRISTINAE Reginæ Muſæo, alioſque etiam, quorum ſuperiùs mentionem feci, non tam publici iuris facere placuit, vt coniecturæ meæ lucem afferrem; quàm vt rei Nummariæ ſtudioſis præclariſſimos Nummos, ac nunquam antea editos veluti indigitando, intactum ijs campum patefacerem

rem ad vberiorem eruditionis fructum percipiendum.

Veriſimile itaque ſit illuſtribus quotquot adduximus exemplis, ab Hierapolitano Templo vnà cum Deæ Syriæ Sacris, ac religionibus communicari etiam Apamenſibus potuiſſe Deucalionei Cataclyſmi memoriam, eodem fortaſſe ritu quotannis celebrandam, quo, Deucalionis ipſius præcepto apud Hierapolitanos fieri conſueuerat. Hæc ſi cuipiam minimè arriſerint, ille ſaltem haud negabit, opinor, rei huius, tanquam in Syria, ob ea, quæ de Hierapolitano Templo ex Luciano attulimus ſanè celeberrimæ repręſentationem, in Apamenſium Nummis excudi facilè potuiſſe. Sed in eo fortaſſe controuerſiam

mouebunt nonnulli, quòd cùm in Nummo illo Seueri, in quô eadem exhibentur, Magnetum pariter, atque Apamenſium nomina legantur, Cataclyſmi hiſtoriam in Numiſmatibus ſuis repræſentare, non tam ad Apamenſes Syriæ, quàm ad alios Phrygiæ ſpectaſſe probabile ſit. Nam ΜΑΓΝΗΤΩΝ Phrygię à Strabone mẽtio fit, & Μαγνησίας πρὸς τῷ μαιάνδρῳ in fœdere Smyrnæorum, ac Magnetum, ex illuſtri marmore Harundelliano apud Seldenum: quocirca, cùm harum duarum Vrbium in eo Nummo coniunctio, fœderis alicuius inter ipſas, aut, quod Vir eruditiſſimus cenſuit, coloniæ ex alterutra in alteram deductæ indicio ſit; vtrauis tandem de cauſſa id acciderit,

Lib. 12.

In Marmor. Harundel. Pag. 30.

Digitized by Google

derit, Apamea, ad quã Nũmus ille pertinet, rectiùs ob Magnetum vicinitatem, Phrygiæ, quàm Syriæ eſſe dicatur. Neque ego in hoc illis vehementer repugnem; addamque potiùs, quibus coniecturam ſuam confirment, ſi libeat nonnulla circa Apameã Phrygiæ obſeruatione ſanè digna, quæ deliberãti mihi, Apameæ ne Syriæ, an ei, quæ in Phrygia fuit Nummum hunc Philippi adiudicarem, animo ſe ſe obtulerunt. Fuit enim cùm me ancipitem teneret cognomentum illud κιβωτȣ̃, *Arcæ*, quod à nõ paucis Scriptoribus Apameæ Phrygiæ, tãquam proprium, ac peculiare tribui videbam: cùm interim de eius origine apud illos altum eſſet ſilentium. Neque ſatis omnino mihi

Salmaſius faciebat, cuius opinio fuit Apameam illã, κιβωτὸν fuiſſe vocatam, quòd, vt eſt apud Strabonem, emporium eſſet, & receptaculum, ac velut Arca mercium communis totius Aſiæ. Namque occurrebant alioquin animo illa Authoris Sibyllinorum Oraculorum carmina. *Lib. 1.*

Ἔστι δέ τις Φρυγίης ἐπὶ ἠπείροιο με-
λαίνης,
Ἠλίβατον τανύμηκες ὄρος Ἀραράτ
δὲ καλεῖται,
Ὅττ᾽ ἄρα σωθήσεσθαι ἐπ᾽ αὐτῷ πάν-
τες ἔμελλον.
Ἐν τούτῳ μεγάλη δὲ ποθὴ καταθύ-
μιος ἦεν.
Ἔνθα φλέβες μεγάλου ποταμοῦ Μαρ-
σύου πεφύκασι.

Geograph. Sac. Lib. 1.cap.3. Siue, vt verſus ratio conſtet, quemadmodũ legit Vir doctus.

Μαρ-

Μαρσὺς ἔνθα φλέβες μεγάλου πο-
ταμοῖο πέφυκαν.
Τοῦ δὲ κιβωτὸς ἔμεινεν ἐν ὑψηλοῖο
καρήνῳ
Ληξάντων ὑδάτων . . . . . .
*Aſſurgit Phrygiæ mons quidam in
finibus atræ
Arduus, alta petens, Ararat quem
nomine dicunt,
Quòd fatale fuit illic euadere cun-
ctis,
Optataque frui tandem, charaque
ſalute:
Fluminis vnde alti Marſyæ ma-
nat origo.
Huius in excelſo poſtquam ceſſanti-
bus vndis
Conſtitit Arca iugo . . . . .*

In quibus, quòd Arcæ mentio fiebat delatæ ad montem Phrygiæ Ararat prope Mæandri fontes,

tes, adeoque non longè ab Apamea, nonnihil ſuſpicionis inciderat, ne quod Vrbi illi cognominis erat κιϐωτὸς, ob veterem fortaſse aliquam fabulam de commentitio Græcorum Cataclyſmo, ſuppoſititius Scriptor auidè in rem ſuam arripuiſset, ad ineruditum commentum de Arcæ Noëmicæ eò loci appulſu pro Sibyllino Oraculo venditandum. Ego verò coniecturam meam vix proponere auſus eſſem, niſi eam Viri eruditiſſimi authoritate niti poſtea cognouiſſem, cui in *Lib. 1. cap. 3.* præclaro opere de Geographia Sacra eadem ferè placuiſſent. Cęterùm, vt idem doctè monet, atque obſeuat etiam Triſtanus: *In Gordian. n. 19* mirificè hoc loco nugatus eſt noſter, ſi id credidit. Aliæ enim ſubeſſe

Digitized by Google

beſſe potuerunt cauſsæ, cur Apamea illa, κιβωτὸς fuerit appellata, quàm quòd in proximo Arca conſtitiſſet; vnamque haud minùs certè iſta probabilem affert ipſe, quòd Apamea à tribus fluuijs illam ambientibus, Marſya, Obrima, Orga in Arcæ modum clauderetur; quemadmodű & vnus ex Alexandriæ portubus, teſte Strabone, κιβωτὸς dictus, *Lib. 17.* eò quod, vt ex eius deſcriptione conijcere licet, vndique concluſus eſſet. Tunc verò demum de origine huius Apameæ cognominis placere magis cępit Salmaſij opinio, cùm hæc ipſa animo verſanti mihi, recordatio ſubijt inſignis Nummi ad Hadrianum *Ex Theſ. Reg.* pertinentis, in quo figura fluuij ſedentis inter pręruptę rupis ſcopulos,

pulos,

pulos, à quo ſine dubio Marſyam repręſentari, cum ea argumento ſunt, quæ de eius origine ex arce ſumma Celęnarum tradunt Scriptores, tum verò apertè prodit Nummi ipſius Inſcriptio, ΑΠΑΜΕΩΝ ΜΑΡϹΙΑϹ ΚΙΒΩΤΟϹ. *Apamenſium Marſyas Arca*; qua inſcriptione ad prouenientem ab eo flumine Apamenſi agro fertilitatem, meo quidem iudicio alluditur; quemadmodum haud abs re diceret, qui, aut Sequanam Lutetiæ veſtrę penu; aut Tyberim Romanę Vrbis diuitias appellaret. Quòd ſi minus nauigatione Apamenſibus Marſyas profuit, quòd eum σφοδρῷ, καὶ κατωφερεῖ τῷ ῥεύματι, *vehementi, atque præcipiti fluxu* Apameam perfluxiſſe liquet ex

Stra-

Strabone, vnde fortaſſe κατ'ἀῤῥάκτης Herodoto dictus; irrigandis agris certè vtilis eſſe potuit; atque ex eo abunde vbertatis Apamenſium Vrbi illatæ laudem promereri. Eodem itaque ſenſu Apameam ipſam Ciboton appellatam libenter crediderim, quæ, quod ipſi Marſyas erat, Arca eſſet Aſiæ; vt Strabonis etiam verbis vtar, τῆς ἰδίως λεγομένης, hoc eſt eius, quę vulgò *minor* dicitur, cuius, eodẽ Strabone teſte, ἐμπορεῖον μέγα; magnũ, ac celebre emporium erat: Cui ergo Seueri Nummum, quem diximus, Apameæ Phrygiæ adſcribere libeat; ad Hierapolim itidem Phrygiæ, me nõ inuito, eorum, quæ in eius auerſa habentur originem, haud incommodè referat quò, ſicuti ab Lib. 12.

Hie-

Hierapoli Syriæ vnà cum nomine, Sacrorum quoque communionem, ſimulque vetuſtas Deucalionei Diluuij religiones propagatas, haud eſt à vero omnino alienum; ita ex ea, in eiuſdem Prouinciæ vrbẽ Apameam. eaſdem transferri potuiſſe nihil repugnat; niſi (quod alicui fortaſſe placuerit magis) religioſæ huius Cataclyſmi memoriæ originem, ex Apamea Syriæ in iſtam Phrygiæ deducere ſatiùs videatur. Horum enim vtrunq; ne cuipiam inueriſimile videri poſſit, illuſtribus iam allatis exemplis Sacrorum, ac rituum ex vna in plures, ac diuerſas Vrbes deductorum, vt arbitror, effecimus. Ac de Nummo quidem Seueri liberum cuique iudicium eſto.

Mihi

Digitized by Google

Mihi verò liceat interim coniecturæ meæ obſequi in noſtro Philippi Apameæ Syriæ, quod initio monui, tribuendo. Nã Arabi Imperatori à Syriæ potiùs Vrbe, quàm Phrygiæ Nummum hunc percuſsũ vehemẽter mihi perſuadet, cum prona, vt nulla magis, in adulationem Syrorum natio, ſi quid Polybio fidei; tum verò ma- *Lib. 5.*
ximè peculiaris, quę Syris cũ Arabibus erat coniunctio, ac veluti neceſſitudo, ſiue διὰ τὴν ἐκ τῶν ὁμόρων ἐπιμιξίαν, ob quam Arabas etiã Syros à nonnullis appellatos Euſtathius docet; ſiue, quod rectè monet Seldenus, ob peculiarem vtrique genti Sacrorum, ac religionis communionem. Notabile ea de re eſt Strabonis teſtimonium. Τὸ τῶν Ἀρμενίων ἔθνος, *Lib. I.*

In Scholijs ad Dionyſ. Perieg. pag. 119

De Dijs Syr. Syntagm. 2. cap 4.

καὶ

καὶ τὸ τῶν Σύρων, καὶ τῶν Ἀράβων, πολλὴν ὁμοφυλίαν ἐμφαίνει κατά τε τὴν διάλεκτον, καὶ τοὺς βίους, καὶ τοὺς τῶν σωμάτων χαρακτῆρας. *Armeniorum, Syrorum, & Arabum gentes multum præſeferunt cognationis, ſermone, vita, & corporum forma.* Quamobrem euecto ad rerum humanarum faſtigium homine Arabe, probabile eſt Syros, ſi quos alios, in populari veluti ſuo ornando, colendoque honoribus certaſſe. Quod ſanè in hac obſequij parte, quæ Numiſmatũ percuſſione conſtat abundè eos præſtitiſſe, arguunt frequẽtes in Philippo Syriacarũ Vrbium Nummi, quarum in ijs (ſi latè adeo accipienda eſt Syria, quàm, doctorũ virorũ opinione, patuit olim) nomina occurrunt; ZEYΓMA-

TEΩN

ΤΕΩΝ nempè, ΙΕΡΑΠΟΛΙΤΩΝ, ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ, ΦΛ. CΑΜΟCΑΤΕΩΝ, CΕΛΕΥΚΕΩΝ, ac Niſibitarum etiam, quorum in Theſauro Magni Ducis Nummus rariſſimus extat cum Inſcriptione ΙΟΥ. CΕΠ. ΚΟΛΩ. ΝΕC ΙΒΙ ΜΗΤ. Id etiam illuſtriùs patet ex inſigni Nummo æreo maximo eiuſdem Philippi, qui inter rariores Muſæi Chiſij numerandus ſanè eſt, ac quantùm noui, huius typi vnicus. In eius auerſa, quam hìc formis excuſam damus, Leo gradiens affabrè expreſſus, antè quem Thyrſus erectus, ac lemniſcis concinnè vinctus. Supra Leonem neſcio quid cernitur, quod nonnullis ædicula, alijs verò genus quodpiã Galeri Sacerdotalis videtur,

detur, ob eas, quas ex eo dependentes vittas credunt. Ego quid de hoc in præſentia ſtatuam nihil certi habeo; neque de huius Nummi explicatione ſeriò agendi hìc locus. Vnum tantùm, quod in mentem venit obiter proponã, num, quando ob thyrſum appoſitum aliquid hìc latere, quod ad Bacchum pertineat licet conijcere, ea fortaſſe Bacchi Ciſta, ſeu potius Arca ſit; non illa quidem Myſteriorum, quam paſſim videre eſt in Nũmis ΚΡΗΤΑΙΩΝ, ΚΩΡΥΚΙΩΝ, ΚΥΔΑΙΩΝ apud Goltzium, recluſam nempe, ac ſerpente ex ea prodeunte; ſed ea, cuius iam ſuprà meminimus, ab Eurypylo Troiani excidij temporibus pro virili prædæ parte acceptam, quam ab

Eu-

Eurypylo ipſo Patras delatam autumabant eius Vrbis incolæ: apud quos, quod in ea aſſeruabatur Bacchi ſimulacrum, Aeſymnetæ cognomine præcipuis honoribus colebatur; qua de re multa Pauſanias in Achaicis. Sed iam ex Nummi ipſius conſpectu de hoc decernere vnicuique liceat. Ipſum namque quàm exactè fieri potuit excudendum curauimus.

Digitized by Google

Quòd autem ad rem noſtram facit, notanda eius inſcript. ΕΠ. Μ. ΑΥΡ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Β. ΒΕΛ. ΑΡΧΙ. ΑΠΑΜΕΩΝ. Ex ea enim conſtat percuſſum fuiſſe hunc Nummum ab Apamenſibus eodem anno, quo alter à me explicatus in quo, vt hìc, *M. Aurelij Alexandri iterùm Pontificis Apamenſium* nomen legitur. Nam ἀρχιερέως nomine tanquam ἐπωνύμου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ſeu *annum deſignantis* faſtos conſignari ſolitos apud Græcas Vrbes ex Nummis, atque lapidibus manifeſtum eſt; vt copiosè, diſertéque adſtruit, congeſtis multorum Scriptorum teſtimonijs Ioannes Seldenus ad inſigne illud marmor fœderis Smyrnæorum, & Magnetum, quod, ΕΠΙ ΙΕΡΕΩΣ ΗΓΗΣΙΟΥ ΣΤΕ-

In Marmor. Harundel. pag. 135.

ΦΑΝΗ-

Digitized by Google

ΦΑΝΗΦΟΡΟΥ ΔΕ ΠΥΘΟΔΩΡΟΥ, *Sub Pontifice* (Smyrnæorũ) *Egeſia, Pythodoro autem* (Magnetum) *Stephanephoro*, ſancitum legitur. In hoc verò M. Aurelio Alexandro, ſi cuipiam, quæ de propagatis è Templo Hierapolitano Apameam ritibus, ac religionibus diximus probabuntur, facilè ſacerdotalis illius dignitatis veſtigia mecũ agnoſcet; cuius fortaſſe vſus, vt alia multa, ab Hierapolitanis ad Apamenſes transferri potuit. De Hierapolitani illius prærogatiuis hæc Lucianus in Syntagmate iam ſæpius citato de Dea Syria. Ἀρχιερεὺς δὲ ἄλλος ἑκάστου ἔτεος ἐπιγίγνεται. πορφυρέην δὲ μοῦνος οὗτος φορέει, καὶ παραχρυσέῃ ἀναδέεται. *Summus autem ſacerdos alius quotãnis ſurrogatur: qui*

ſolus purpuream veſtem gerit, & aurea tiara redimitur. Illud verò BEΛ. quod in hac ipſa inſcriptione legitur, annon torquendis eruditorum ingenijs factum videatur? cuius enim id vocabuli initium eſſe dicendum ſit, quod huic loco quadret? Porrò in eo à me diſſenſurum neminem exiſtimo, vt, quid tandem vocabuli id ſit, ad ſequens ἀρχιερέως, referri debeat. Quò enim aliò pertinere vox ea poſſit, quæ inter illud ἀρχιερέως, Sacerdotij dignitatem, ac B. dignitatis ipſius exercitæ numeralem notam poſita ſit? Quod ſi hìc quoque diuinandum eſt, dicam, quod Nummum conſideranti mihi vnicè occurrit, eòque libentiùs dicam, quod coniecturalem

hanc

Digitized by Google

hanc interpretationem meam, vt vt ab alijs accipienda ſit, tibi certè non omnino diſplicuiſſe cognoui. Nihil igitur aliud, quantùm ſuſpicari licet illo BEΛ. denotatur, quàm BEΛTICTOY, vt inde M. Aurelio Alexandro, ad *Pontificis* dignitatem, *optimi* quoque, ſeu potius *præſtantiſſimi* titulus accedat. Scio equidem, rem nouam prorſus in Nummis, atque exemplis minimè fultam à me proponi. Sed neque noua omnia in antiquis monimentis ſtatim reſpuenda ſunt: & quanuis huiuſmodi Sacerdotiorum epitheta reperire in Nummis minimè ſit; ijs non ſemel inſignita Magiſtratuum nomina habent veteres lapides apud Gruterum, *In Theſ. Inſcript.* in quibus appellationes leguntur

ΛAM-

ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ, aut ΑΝΘΥΠΑΤΟΥ. *Illuſtriſſimi*, ſeu *clariſſimi Prætoris*, aut *Proconſulis*. CEMNOTATOY ΑΡΧΟΝΤΟC, *præclariſſimi Archontis* ΕΞΟΧΟΤΑΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ. *Præſtantiſſimi Prophetæ*, quod etiã Sacerdotij genus eſt, vt noſti. Ac in Nummis quidem licèt, vt diximus, haud peculiariter adhibita huiuſmodi epitheta ad appellationes Sacerdotiorum, non ideo ignotus omnino eorum vſus, cuius exemplum præfert rariſsimus Gallieni Nũmus. Huius in corona è lauro inſcript. CIΔΗΤΩΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΗC ΕΝΔΟΞΟΥ ΝΕΩΚΟΡΩΝ. Vbi Sidam, illam, vt exiſtimo, Pamphyliæ Vrbem, Cumæorum coloniam, *clariſſimæ*, ac *nobilis* epithe-

Ex Theſ. Reg.

Digitized by Google

rhetis haud dubiè inſignitã vides. Sed vt Philippi Nummos fœcundos vſquequaque oſtendam rerum inſolitarum, quæque Antiquariorum admirationem in primis mereãtur, duobus ijs, quorum antea mentionem feci, tertium addam æreum itidem maximum ex Muſæo Ioannis Pauli Ginnetti Vtriuſq; Sign. Ref. cui, vt illis inter Græcos ob eximiam raritatem, & inauditam in Numiſmatibus inſcriptionis formulã ſummum inter Romanos locum, te, vt arbitror, adſtipulante, facilè tribuam. Habet is in anteriori parte, vtriuſque Philippi, atque Otacillæ etiam capita; cum inſcriptione, CONCORDIA AVGVSTORVM. In auerſa verò Templum rotundæ ſtru-

ctu-

ſturæ, ac columnis etiam fultum, in cuius faſtigio Aquila: in eius verò medio, quò per gradus acceſſus patet, ſimulacrũ cernitur, quod non niſi Apollinis eſſe ſuadet inſignis inſcriptio, quæ Rei Nummariæ ſtudioſis vix credibilis ſit, EX ORACVLO APOLLINIS. Qui ſanè Nummus, cùm indubitatæ antiquitatis ſit, vt noſti, documento ijs eſſe poterit, qui, quos ipſi oculis non vſurparunt nouitate quoquo modo ſingulares, continuò falſitatis damnant; mihi verò etiam præſidio, vt ducto è re ſimili exemplo niſus, faciliùs penes eos, qui hæc legerint fidem inueniam, quam tu mihi, VIR DOCTISSIME, pro ea, qua apud eruditos authoritate polles, patrocinio tuo

etiam

Digitized by Google

etiam conciliabis. Illud vereor potiùs, ne audaciæ in eo notam ſubierim, quod, vt vulgò aiunt, coram Roſcio geſtũ facere, vel vt ineptè Græculus ille, ad clariſsimũ Imperatorẽ de re Militari diſſerere voluiſſe videar. Sed, vtcunq; tandem res ceſſerit; præclarè mihi tũc demum eueniſſe credidero, ſi vel vni tibi coniecturã meã probauerim, quod vt me cõſecuturũ ſperẽ, tua facit ſingularis humanitas: cœteris verò perſuadeam, me nõ ad aucupandã ingenij, aut eruditionis laudẽ, à qua plurimũ me abeſse facilè intelligo; ſed, quod initio profeſsus ſum, deſiderio teſtatam publicè faciendi obſeruantiam erga te meam, hæc de Apamenſi Nummo pro mea tenuitate diſſeruiſſe.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5Z